

TAITEEN TILA 2009
Kolarin kulttuuriselvitys

Meänmaa-hankkeelle laatinut

Riikka Jokiaho

osuuskunta Lapin Aarnivalkea

SISÄLLYS

Tiivistelmä.....	4
Lukijalle.....	5
1 Johdanto	7
2 Kulttuuritoiminnan lähihistoria ja siihen vaikuttaneet tapahtumat	8
Kulttuurielämän alkuvuodet	8
Musiikkiharrastus ennen.....	9
Kuvataide ennen	12
3 Yleistä: Kulttuurin ja taiteen merkitys.....	13
Lapset	13
Nuoret	14
Aikuiset.....	15
Vanhukset	16
Taiteen ja kulttuurin merkitys yhteisöille	17
Terveys	18
Taiteen ja kulttuurin merkitys Kolarin kunnalle	19
Julkisuuskuva, matkailun lisäarvo	23
Taiteen alan ammattilaiset	24
4 Lainsäädäntö	25
5 Kolarin kulttuurin tämänhetkinen tila	26
Kuvataide	26
Näyttelytilat.....	27
Sarjakuva	28
Musiikki	28
Bändit.....	30
Klassinen musiikki	30
Konserttitoiminta	31
Tanssi.....	32
Teatteri.....	32
Lastenkulttuuri.....	34

Nuorille suunnattu toiminta ja tapahtumat	36
Nukketeatteri	37
Kirjallisuus	38
Valokuva	39
Elokuva, media.....	39
Tapahtumat.....	40
6 Kulttuurialojen koulutus- ja opiskelumahdollisuudet Kolarissa – Kansalaisopiston merkitys	46
Nuorisoteatteri kouluttaa	48
Kansalaisopiston hanketoiminta	49
7 Kolarin kunnan toimet kulttuurin tukemiseksi.....	50
8 Pohdintaa	52
9 Näköaloja tulevaisuuteen.....	55
10 Loppusanat	60
11 Kirjallisuutta aiheesta.....	60
12 Liite. Kulttuurialan toimijat Kolarissa	63
Käsitteiden selventämiseksi	63
Kulttuurin, taiteen ja käsityön alan toimijat Kolarissa.....	65

© Valokuvat sivuilla 3-58 Mikko Jokinen ellei toisin mainita.

Kannen valokuva Kolarin taiteiden yön valoveistoskilpailusta Mikko Jokinen.

Kulttuuri rakentaa yhteistä identiteettiä

Kolarin ja Pajalan kunnat käynnistivät noin vuosi sitten yhteisen Meänmaa-hankkeen. Hankkeen päätehtävä on kypsyttää kuntia varautumaan alueelle tulevaan kaivostoimintaan. Hanke tuottaa asiantuntijaselvitysten kautta tietoa alueen nykytilanteesta sekä toimenpide-ehdotuksia tulevaisuuteen.

Yhtenä selvityksenä toteutetaan kummassakin kunnassa kulttuuritoiminnan nykytilan kuvaus. Tämä Riikka Jokiahon tekemä selvitys käsittelee Kolaria. Se antaa erinomaisen kuvan siitä, kuinka laaja ja monipuolinen Kolarin kulttuurielämä on. Tämän pohjalta on hyvä etsiä yhteistyötä rajan yli Pajalan suuntaan – yhteisessä Meänmaassa.

Kiitokset Riikka Jokiaholle tehdystä työstä ja intoa edelleen kulttuurityön tekijöille ja harrastajille. Kulttuurissa sykkii yhteinen Meänmaan sydän.

Simo Rundgren
Meänmaan projektijohtaja

Tiivistelmä

Kolarille, kuten muillekin Lapin kunnille on leimallista pitkät etäisyydet. Ennen kunnollisen tieverkoston tuloa levisivät vaikutteet etelästä pohjoiseen hyvin hitaasti. Oltiin pimennossa suurimmasta osasta etelän kulttuuri- ja taide-elämää. Tämä on tuottanut nurkkakuntaisuutta, mutta myös omaperäisyyttä. Sijainnin ja sukulaisuussuhteiden myötä vaikutteita on saatu myös Väylän toiselta puolelta, Ruotsista.

Kolarin kulttuurielämän alkuvuodet olivat ensin kansakoulunopettajien varassa ja sotien jälkeen myöhemmin iltamat olivat tansseineen tärkeitä. Tanssilavakulttuuri kuuluu lähes jokaisen aikuisen Kolarilaisen muistoihin. Korkeakulttuuri esimerkiksi ooppera ja baletti on ollut täysin vierasta ns. herrojen kulttuuria, klassiseen musiikkiin ei ole ollut mitään kontaktia. Monille läheinen suhde luontoon korvasi taidekokemukset. Näin on useiden Kolarilaisten kohdalla edelleenkin; taidetta ja kulttuuria ei koeta tarpeelliseksi.

Musiikki, tanssi- ja pelimannimusiikki on varsinkin haitarisoiton kautta ollut tärkeää. Perinteisimmät, vanhimmat ja yhä elävät kulttuurin ja taiteen harrastamisen muodot ovat tarinankerronta ja laulu, jotka kuuluivat lähes jokaiseen kotiin jossakin muodossa vakaumuksesta huolimatta.

Varsinainen kunnallinen kulttuurielämä alkoi Kolarin kansalaisopiston perustamisesta 1969. Ensimmäisenä ja edelleen ainoana taidealan opetusta ja harrastusmahdollisuuksia tarjoavana tahona se muutti merkittävästi Kolarilaista kulttuurielämää.

Aatteellisten järjestöjen kulttuuritoiminta oli vilkasta 1970-80 -luvulla. Tilaisuuksiin osallistuttiin usein puoluekannan mukaan. Oli teatteria, konsertteja, kuoroesityksiä. Bändi- ja tanssiorkesteritoiminta oli vilkasta. 1990-luvun lopun lama aiheutti Partekin tehtaiden lopettamisen Kolarista, samalla loppui myös kalkkikaivoksen toiminta. Lamaa seuranneessa muuttoaallossa lähti paljon osaajia, esimerkiksi kansalaisopiston opettajia. Kurssit ja opiskelijamäärät eivät myöhemminkään palautuneet entiselleen.

Kolarissa tehdään paljon kulttuurityötä talkoilla ja kolmannen sektorin kautta. Merkittävin ja suurin kulttuuriteko oli Velho- trilogia, kansanoopperasarja, joka keräsi sankoin joukoin tekijöitä (yli kolmesataa) länsi- lapista 90-alussa laman iskiessä seutukuntaan samaan aikaan. Yleisöä esitys kiinnosti laajasti, sekä turisteja, että paikallisia, joista monet kokivat saaneensa omaehtoisen paikallisista ihmisistä ja heidän ajatuksistaan ja unelmistaan kertovan kulttuurintuotteen. Velhon tekeminen kesti kymmenen vuotta. Tämän aikana myös kunnan isät havahtuivat huomaamaan, että kulttuuri voi olla myös tuottavaa toimintaa. Ylläkselle syntyi kaksi musiikkifestivaalia; Ylläs- soikoon ja Ylläs Jazz-blues jotka jatkavat edelleen.

Kolarin kunnan toimia kulttuurin kentän kehittämisessä on vaivannut pirstaleisuus, suunnittelemattomuus ja pitkäjänteisyyden puute. Ei ole vielä kukaan päättänyt selkeästi halutaanko kulttuurikunta ja musiikkikunturi. Tämä päätös tulisi tehdä, suunnitella pitkän tähtäimen strategia kaikille kunnan tasoille (lasten taidetoiminta, harrastustoiminta, musiikkiopisto, keski-asteen taidekoulutus, koulujen taideopetus, kulttuuritarjonta, kylien taidetapahtumien kehittäminen, Ylläksen musiikkikunturin kehittäminen). Tämän jälkeen pitäisi hankkia tarvittavat resurssit olivat nämä sitten ihmisiä, rahaa tai sopivia kontakteja ja hankkeita. Kolarilla on mahdollisuus kehittyä varteenotettavaksi kulttuurikunnaksi ja kulttuurimatkailukunnaksi. Tähän tulisi panostaa.

Lukijalle

Tämä selvitys perustuu taiteilija/opettajakoulutukseeni, kahdentoista vuoden kokemukseeni kulttuuritoimijana/opettajana/hankkijana ja taiteilijana Kolarissa ja muualla Suomessa.

Lisäksi tämä esitys perustuu keskusteluihin joita olen käynyt eri-ikäisten Kolarilaisten kanssa sinä aikana kun olen täällä asunut ja toiminut, sekä kirjallisiin lähteisiin (luettelo aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta selvityksen lopussa. Mainitut kirjat löytyvät Kolarin kirjastosta).

Erityisesti perustan tässä esittämäni Kolarilaisten kulttuuritoimijoiden ja yhteisössä hyvissä tarkkailuasemissa olevien henkilöiden haastatteluihin. Suuri kiitos heille.

Valitettavasti useat merkittävät taiteilijat ja kulttuuritoimijat jäivät haastattelematta ja näin ollen esityksestäni saattaa puuttua tärkeitäkin näkökulmia tai yksityiskohtia. Selvitysmuotoinen työ ei kuitenkaan voi olla kovin laaja; toivonkin että se tällaisena herättää keskustelua ja pohdintaa Kolarilaisen kulttuurielämän tilasta.

Tämä selvitys on tehty Meänmaa- hankkeen toimeksiannosta ja sen tarkoituksena on antaa kuva Kolarin kunnan kulttuurielämän tilasta tällä hetkellä. Pajalan ja Kolarin kulttuuriselvitysten avulla koitetaan rakentaa tiiviimpää kulttuuriyhteistyötä kuntien välille.

Koska kulttuuri on käsitteenä laaja ja sisältää laajimmillaan lähes kaikki inhimillisen toiminnan osa-alueet, olen rajannut selvityksen koskemaan lähinnä vain taiteeseen liittyvää kulttuurista toimintaa. Näin mukaan ovat tulleet musiikki, kuvataide, tanssi, kirjallisuus, elokuva, teatteri, lastenkulttuuri, sekä erilaiset tapahtumat, joita käsittelen erillisessä kappaleessa. Luettelon kulttuuritoimijoista olen liittänyt myös käsityöläiset.

Lisäksi käsittelen kulttuurin ja taiteen merkitystä ihmiselle eri ikäkausina, kulttuurin ja taiteen alaan liittyvää lainsäädäntöä, erityisesti kuntien velvoitteita

niiden suhteen, kulttuurielämän lähihistoriaa Kolarissa ja yleisesti taiteen alan koulutusmahdollisuuksia suomessa. Lopuksi esitän toimintaehdotuksia Kolarin kulttuurielämän edistämiseksi.

Kolari, kuten muutkin Lapin kunnat on jäänyt paljolti paitsi ns. korkeakulttuurin suomista mahdollisuuksista. Toisaalta Kolarilaiset ovat osaltaan kehittäneet omaleimaisia ja laajasti kiinnostavia kulttuurintuotteita; tästä esimerkkinä komea kansanoopperasarja Velho-trilogia. Originaaleja ajattelijoita, luovuutta ja yhteistä tahtoa on löytynyt hienojen taideteoksien toteuttamiseen vaivoja säästämättä.

Taide ei suinkaan ole jotakin vierasta ja muualle kuuluvaa, vaan se on kaikkien omaisuutta ja sen muoto riippuu yksilöstä ja yhteisöstä, näiden tarpeista ja ominaisuuksista. Taide ja kulttuuri voivat antaa meille kanavan itseilmaisuun, vahvoja kokemuksia ja elämäniloa olimme sitten taiteen ammattilaisia, harrastajia tai taideteoksista nauttivia kansalaisia. Taide voi kehittää meitä, ylläpitää mielen- ja kehon terveyttä, vahvistaa identiteettiä, antaa positiivisia haasteita ja elämänsisältöä. Taide on yksi portti itseymmärrykseen ja empatiaan.

Toivon harrastus ja koulutusmahdollisuuksien Kolarissa taiteen alalla paranevan, sekä ilmapiirin ja julkisen tuen pysyvän taide- ja kulttuurielämälle suosiollisena.

Kolarissa 28.10.2009

Riikka Jokiaho

Kuva 1. Kolarin taiteiden yön 2003 valoveistoskisan satoa.

I Johdanto

Kolariin ja Lappiin yleisemmin kaikki yhteiskunnalliset virtaukset ovat tulleet hitaammin. Tämä on johtunut syrjäisestä sijainnista pitkien ja vaikeitten taipaleitten takana, mutta myös paikalliskulttuurin konservatiivisesta luonteesta; uuteen ei ole oltu halukkaita lähtemään varsinkin jos se on tullut etelästä ja erittäinkin jos siitä ei ole ollut nähtävissä välitöntä konkreettista hyötyä joka liittyy toimeentuloon.

On ymmärrettävää, että taiteen ja kulttuurin ilmiöt joihin ei ole mitään kosketusta tuntuvat turhilta ja vaikeatajuisilta. Varsinkin klassinen musiikki ja nykytaiteen vaativat tutustumista ja aktiivista harrastamista avautuakseen. Korvan ja silmän täytyy oppia niitä kuuntelemaan ja katselemaan.

Kuva 2. Kulttuuriryörymä Väylän vappukarnevaali 2004.

Yleisesti ottaen on suomen maaseudulla ollut (ja on yhä) yleistä ennakkoluuloinen ja väheksyvä suhde varsinkin korkeakulttuuria, ”herrojen kulttuuria” kohtaan. Esimerkiksi baletti, klassinen musiikki ja ooppera ovat esimerkkejä kulttuurintuotteista, joita yleisesti vierastetaan ja pidetään turhina, kalliina ja vaikeatajuisina.

Lapin lapsilta on vaadittu itsehillintää ja kovuuttakin. Varsinkin miesten sielunmaisema on koulittu karuksi, eikä taideharrastusta pojalla ole katsottu hyvällä. Tämän taustalla saattaa olla ikiaikainen huoli selviytymisestä; on kenties ylisukupolvisesti, tavanomaisesti ajateltu, että lapsista täytyy kasvaa sitkeitä puurtajia, jotka pystyvät ratkaisemaan ankaran elinympäristön tuomat toimeentulon ongelmat sortumatta. Tähän ihmiskuvaan ei taiteellisuus ja herkkyys ole sopinut.

On tärkeää myös muistaa, että vaikka sodasta on jo 70 vuotta, sotien tuottamat traumat vaikuttavat ns. seitsemänteen polveen. Rintamalta palasi henkisesti ja fyysisesti repaleisia miehiä, joista osa ei pystynyt enää olemaan isä tai puoliso. Lapissa ei tuhoutunut vain miesten keho ja sielunelämä; kun evakon jälkeen palattiin, oli kodit tuhouttu. Kenties kovuus, sisimmän sulkeminen ja herkkyyden kieltäminen vanhemmassa sukupolvessa johtuivat myös sodan tuomasta ahdistuksesta ja elämänpettymyksestä, ilon katoamisesta. Negatiivinen asenne kulttuuriin ja taiteeseen voi johtua myös tästä; taide koskettaa sisintä, vaatii luottamusta ja heittäytymistä, johon katastrofin kokeneen ihmisen on vaikea samaistua.

Kolarissa ja Lapissa yleensä ajatus taiteesta turhana asiana elää sitkeästi. Taiteen harrastaminen sopii kyllä joillekin naisille ja harvoille miehillekin (poikkeustapauksessa), mutta oikea ammatti täytyy olla. Yhteiskunnallisten muutosten kautta asenteita täytyy kuitenkin tietoisesti arvioida uudelleen ja ymmärtää mitä merkitystä taiteella voi olla yksilöille ja yhteisöille koko kunnan ja alueen etua tarkasteltaessa. Taide ja kulttuuri on nähtävä ilmiönä jota on myös taloudellisesti järkevää edistää koulutuksen, harrastusryhmien, paikallisten tekijöiden ja ammattilaisvierailujen tukemisen kautta.

2 Kulttuuritoiminnan lähihistoria ja siihen vaikuttaneet tapahtumat

Kulttuurielämän alkuvuodet

Savottakämppien rujo huumori, haitarin ja huuliharpunsoitto, nuorisoseurojen ja työväen harrastuspiirien teatteri- ja lauluryhmät sekä kiertävät iltamaesiintyjät ja voimamiehet olivat pitkään Kolarilaisen ja laajemminkin ylälappilaisen kulttuurielämän ainoita tapahtumia. Iltamiin houkutteli myös mahdollisuus tanssia tuo säädetty puolitoista tuntia, kun ensin oli tarjottu yleisölle vaadittu

puoli tuntia ohjelmaa. Ohjelma käsitti lauluesityksiä, runonlausuntaa, pieniä teatteriesityksiä ja yleensä sävy oli kepeä ja humoristinen, sillä ankaran sota-ajan jälkeen ihmiset halusivat viihtyä ja nauraa.

Rillumarei- kulttuurilla on lapissa pitkät perinteet. Sotien jälkeen ennen televisiota kiertäneet iltamaesiintyjät ja voimamiehet keräsivät salin täydeltä katsojia ja tansseihin osallistujia. Kiertävät viihdyttäjät olivat usein alansa katsojia ja esitykset olivat varsin korkeatasoisia. Tuolloin kiertäneistä tunnetuimpia ovat Tapio Rautavaara, Reino Helismaa ja Vili Vesterinen. Lappilaiseen laajemman yleisön viihtymiskulttuuriin on yleisesti kuulunut tanssilavoilla käynti. Muuta kulttuuria ei nähty kiinnostavaksi harrastaa, eikä sitä juurikaan ollut tarjolla. Myös samanlaisuuden paine on usein koettu vahvaksi, ei ole ollut hyvä pistää liiaksi esiin porukasta.

Yleisesti ottaen haastattelujen valossa näyttää siltä, että sotien jälkeinen kulttuurielämä Kolarissa on ollut ehkä muodoiltaan rajoittuneempaa, mutta yleisesti vilkkaampaa kuin nykyinen.

Musiikkiharrastus ennen

Savottameininkiin kuului jätkäkulttuuri, jonka yksi vahva osa oli musiikki. Työtaukojen ja iltapuhteiden viihdyke oli usein laulu, joka oli hurttia ja täynnä kaksimielistä huumoria. Myös haikeat laulut olivat suosittuja. Jätkän mukana helposti kulkeva huuliharppu oli suosittu soitin, samoin haitari, vaikkakin harvinaisempi. (Huuliharppu ja haitari tulivat suomeen vasta 1800-luvun loppupuolella, mutta yleistyivät nopeasti ja olivat lopulta suomen maaseudun suosituimpia soittimia syrjäyttäen vanhat pelimannisoittimet viulun ja klarinetin I. klaneetin.)

Naisten kulttuuriin kuului Kolarissa pitkälle vielä 1900-luvun puolelle kansanlaulut ja erityisesti arkkiveisut, jotka tuntuvat olleen suosittuja pitkään, vanhemmat ihmiset lauloivat niitä vielä 60-70 -luvuilla. Rekilauluperinne tuntuu olleen vieraampi ja ne kansanlaulut ja rekilaulunomaiset laulut joita Kolarissa on laulettu näyttävät poikkeavan jonkun verran etelässä suosituista (ks. Torniolaakson laulukirjat), vaikka samojakin lauluja on varmasti laulettu yleensä etelästä tulleiden kansakoulunopettajien vaikutuksesta johtuen. Lisäksi laulettiin ja tanssittiin melko pitkään piirileikkilauluja, joihin osallistuivat tytöt ja pojat yhtälailla. Piirileikkilaulut säilyttivät suosionsa pohjoisessa 1920- 30-luvuille saakka.

Musiikin opetus kansakouluissa tuolloin oli voimakkaasti laulu ja virsipainotteista. Soitinopetusta ei juuri ollut ja autoritäärisestä opetustavasta johtuen laulun ja kuvaamataidon tunnit olivat usein lähinnä piinaa ujoimmille ja niille, jotka eivät selviytyneet tehtävistä opettajan vaatimalla tavalla. Lisäksi välineet olivat yleensä huonot, lasten luovuuteen ei osattu panostaa, eikä kunnollisia välineitä aina ollut edes saatavissa. Kolarista lähdettiin oppikouluun ja lukioon naapurikuntiin, Pelloon ja Kittilään. Usein vasta oppikoulussa ja

lukiossa avautui mahdollisuus harrastaa taiteita laajemmin, varsinkin kuvataidetta ja musiikkia.

Kuva 3. Surunmaa Kurtakon kulttuuriviikolla 2008.

Minkäänlaista koulutusta tai opetusta ei tuohon aikaan ollut saatavissa musiikin alalta. Harvat taitajat olivat itseoppineita ja yleensä aina miehiä. Ongelmana oli myös soittimien saanti. Soittimet olivat kalliita ja lähimmät soitinliikkeet olivat saavuttamattoman kaukana Rovaniemellä tai Torniossa. Hyvin harvat vanhemmat näkivät lapsensa soittoharrastuksen asiana jota olisi edistettävä tai johon olisi laitettava perheen varoja. Ensimmäiset soittimet hankittiinkin usein esimerkiksi postimyynnistä kovan vaivannäön jälkeen (raha täytyi jostakin ensin itse ansaita). Soittamaan opittiin kuuntelemalla radiosta kappaleita ja koittamalla seurata sävelkulkuja ja sointuja. Tunturialueen kehittymisen myötä nousi esimerkiksi Äkäslompoloon tanssiravintoloita, joissa myös paikalliset musikit keikkailivat.

Kolarissa tunnettuja paikallisia yhtyeitä oli useampia esimerkiksi Tapani Haapasaaren yhtye, joka kiersi seutukuntaa Pajalaa ja Torniota myöten sadan keikan vuosivauhtia tanssilavakulttuurin vilkkaimpina aikoina 70- 80 luvuilla. Musiikki, nimenomaan viihdemusiikki oli suosittua, jopa arvostettua ja soittotaitoinen henkilö aina tervetullut porukkaan. Kuvaavaa tuon ajan tanssimusiikki-innostukselle on, että kun Ylläs- Soikoon tapahtumassa järjestettiin joitakin vuosia sitten vanhojen Kolarilaisten tanssimusiikkiyhtyeiden katselmus, tilaisuuteen ilmoittautui toistakymmentä kokoonpanoa. Kukin yhtye ehti illan aikana soittaa vain muutaman kappaleen, sen verran tunkua lavalle oli.

Klassinen musiikki oli täysin vieras asia. Radion tultua sitä joskus kuultiin, mutta vasta television tulo avasi korkeakulttuurin maailman muutamille kiinnostuneille. Yleisesti kuitenkin klassinen musiikki, ooppera ja baletti koettiin hyvin vieraana ja kotiseudulle kuulumattomana.

Kolarin Kansalaisopisto (perustettu 1969) toi musiikin harrastamisen aivan uudelle tasolle. Oli vihdoin mahdollisuus saada opetusta eri instrumenttien soittamisessa. Kansalaisopisto myös hankki oppilaiden käyttöön lainainstrumentteja ja mahdollisti näin monen lapsen ja nuoren kohdalla harrastamisen, joka olisi muuten kaatunut esimerkiksi vanhempien vastustukseen tai varojen puutteeseen.

Erilaisten aatteellisten järjestöjen toiminnassa musiikkiharrastuksella on ollut tärkeä rooli. Työväen kuoro, Nuorisoseuran kuoro, kirkkokuorot ja virsiseurat keräsivät vielä 80-luvulla runsaasti osallistujia. Kuoroihin lähdettiin poliittisen tai uskonnollisen vakaumuksen innoittamina, sekä laulamisen halusta. Kuorot esiintyivät paljon erilaisissa tilaisuuksissa Kolarin seudulla, mutta myös esiintymismatkoja tehtiin. Näitä matkoja rahoittivat kunkin aatteen kattoorganisaatiot, mutta myös itse kerättiin rahaa talkootoiminnalla. Yhdessä laulaminen nähtiin tärkeänä yhteistoiminnan muotona. Kolarin kylällä järjestettiin vuosittain muun muassa elojuhlat, joihin musiikki ja kuorojen esiintyminen kuului tärkeänä osana.

Tämä yhteistoiminnan muoto kuten monet muutkin harrastusryhmät ja taidepiirit lopahtivat aatteellisen ja poliittisen toiminnan hiipumiseen ja 90-luvun alun lamaan, jolloin rautaruukin kaivoksen ja Partekin kalkkitehtaiden lakkauttaminen johti muuttoaaltoon Kolarista etelään. Moni aktiivinen toimija ja ryhmien vetäjä lähti tuossa yhteydessä pois paikkakunnalta, eikä toiminnan taso noussut enää ennalleen. Tämä tapahtuma vaikutti esimerkiksi kuvataidepiireihin, kuoroihin, musiikkiharrastukseen yleensä ja muun muassa tanhupiiri katosi kokonaan. Kolarissa jouduttiin ilmeiseen lamaannuksen tilaan, eikä uusia vetäjiä osattu vaatia entisten tilalle kansalaisopistonkaan kautta.

Kaikilla taiteen aloilla yleispiirteinä paikallisissa asenteissa on se, että taide kaikissa muodoissaan nähdään vain harrasteena, sen rinnalla pitää olla 'oikea työ'. Tästä näkökulmasta katsottuna on ymmärrettävää, miksi esimerkiksi taiteilijoiden apurahajärjestelmää pidetään usein turhana systeeminä, jossa hukataan kansalaisten verovarja. Tavallinen Kolarilainen ajatteleekin, että taiteilijan tulisi vain mennä oikeisiin töihin apurahojen nostamisen sijasta. Taidetta ei siis nähdä yhteiskuntaa hyödyttävänä työnä. Tosin kategoriaan 'ei oikea työ' näyttäivät vanhemman polven mielteissä kuuluvan myös muun muassa toimittajan ja tutkijan työt. Nämä nähdään paperinpyörittämisenä, joka ei tuota mitään käsin kosketeltavaa. Oikeinta työtä on perinteinen maatyö, porohommat, kaivostyö, tietyöt, kaikki missä tehdään raavasta ruumiillisista työtä, nimenomaan perinteisiä miesten töitä ja käytetään (mielellään suuria) koneita.

Kuvataide ennen

Tunturialueelle alkoi 1950- 60 luvuilla saapua kuvataiteen harrastajia ja ammattilaisiakin, jotka kuvasivat ympäröiviä maisemia romanttiseen tyyliin. Äkäslompolossa pidettiin myös taideleirejä useana vuonna. Tämä ei kuitenkaan koskettanut paikallisia ihmisiä, taiteilua pidettiin turistien touhuna. Kuitenkin maalareiden näkeminen ja heihin tutustuminen muokkasi asenteita hiukan myönteisemmiksi kuvataidetta kohtaan.

Yleisesti ihmisten mielestä kuvataide oli joutavaa toimintaa, eikä sitä muisteta kenenkään harrastaneen. Toisaalta käyttöesineisiin saatettiin uhrata paljonkin aikaa jotta niihin saatiin käteen käyvä, mutta myös silmää miellyttävä muoto. Talojen porstuakoristeet ja käyttöesineiden maalaus- tai puuleikkauskoristelu todistaa kauneudentajusta ja – kaipuusta. Naisten käsitöissä näkyy sama pyrkimys silmää viehättävään jälkeen, raanut, pitsit, vaatteet, nutukkaat – lähes kaikkiin käsin valmistettuihin tekstiileihin haluttiin laittaa jotakin kaunista ja silmää miellyttävää, vaikkei se esineen käyttötarkoituksen kannalta olisi ollut välttämätöntä.

Tämä on hyvin yleinen asenne suomen maaseudulla yleisemminkin. Estetiikka ja kauneustaju oli ja on yhä käytännönläheistä, eikä pelkkää kuvien tekemistä sinänsä ymmärretä tai pidetä ´oikeana´ toimintana. Toisaalta on aina ollut myös poikkeusyksilöitä, jotka voimakkaan luomistarpeen tai kauneudenkaipuun ajamina ovat joko heittäytyneet yhteiskunnan tai yhteisön ulkopuolelle elämään ns. kylähullun elämää tai sitten kunnioitettuina yhteisön jäsenenä onnistuneet yhdistämään kovan työn, perhe-elämän ja taiteelliset pyrkimykset. Nämä ihmiset ovat kaikkina aikoina olleet pieni vähemmistö, joita on suvaittu, pilkattu ja toisaalta myös kunnioitettu ja arvostettu.

70- luvulla kulttuurielämä liittyi aatteelliseen toimintaan ja osallistuminen kulttuuritapahtumiin ja muihin rientoihin tapahtui puoluekannan mukaan. Itse asiassa sana kulttuuri ja kulttuuritoiminta tulivat käyttöön vasta 70-luvulla aatteellisen toiminnan kautta. Myös kuvataidetta harrastettiin ahkerammin, kansalaisopistossa toimi erilaisia kuvataidepiirejä muun muassa kollaasitöitä tehtiin ahkerasti. Kansalaisopisto oli tuolloin aatteellisesti selvästi vasemmalle kallellaan, mikä vaikuttaa jollakin tavalla vieläkin sen toimintaan.

Kolarin kuvataideyhdistys Saivo perustettiin 80-luvun aktiivisimpina vuosina kantavana voimanaan Ahti Kaulanen ja Marketta Uotila. Toimintaan saatiin läänitasolta avustuksia, tiloja ja seiniä vuokrattiin Kolarin kylältä näyttelytoimintaa varten. Toiminta hiipui ja lakkasi vähitellen. Syynä näyttää olevan se mihin kaikenlaisessa yhteisessä toiminnassa pienillä paikkakunnilla usein eteneminen tyssää: toiminta jäi muutaman henkilön harteille, jotka väsyivät kantamaan vastuuta yksin.

Myöhemmin peruskoulun ulkopuolinen kuvataiteen opetus ja taidetoiminta yleensä ovat olleet täysin kansalaisopiston työskätkä, vuosittainen tarjonta on

riippunut siitä mitä opettajia saadaan ja kuinka kursseille opiskelijoita ilmaantuu. Kuvataidetta on kansalaisopistossa opettanut muun muassa Liisa Kuru.

Kolarilainen teatteritoiminta oli lähinnä nuorisoseurojen ja työväenyhdistysten varassa pitkälle 80-luvulle saakka. Sitten se vähitellen hiipui. Nykyään teatteritoiminta on jälleen elpynyt nuorison aktivoitumisen ja hankkeitten kautta.

Muista taiteista Kolarissa harrastettiin lähinnä valokuvausta kansalaisopiston piireissä. Tanhupiiri oli jossakin vaiheessa aktiivinen. Kirjallisuutta ei harrastettu avoimesti, vaikka pöytälaatikkokirjailijoita alueella varmasti olikin. Bändisoitto oli suosittua ja sitä myös opetettiin kansalaisopistossa ja koulujen kerhoissa. Bänditoiminnan kehittämisessä on ollut ja on edelleen aktiivinen alakoulun koulunjohtaja Markku Hietanen, sekä yläkoulun musiikinopettaja

3 Yleistä: Kulttuurin ja taiteen merkitys

Taiteen merkityksestä yksilölle, yhteisöille ja kansakunnalle on tehty lukuisia tutkimuksia eri tieteenalojen muun muassa sosiologian, kasvatustieteen ja vanhustutkimuksen parissa (kirjallisuusluettelo). Koska kulttuurin ja taiteen merkitystä ei yleensä lappilaisessa julkisessa keskustelussa käsitellä, katson tarpeelliseksi kirjoittaa asiaa auki tässä yhteydessä, jotta kävisi selväksi sen merkitys kunnan palveluita ja alueella viihtymistä silmälläpitäen. Seuraavassa esitän yhteenvetona näkemyksiä kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle eri ikäkausina.

Lapset

Pohjoisessa rationaalisessa, saksalaisen koulusysteemin pohjalta kehitetyssä koulujärjestelmässämme painotetaan usein järkeä tunteen sijaan. Tämä on ihmiskuvaan liittyvä ongelma, jonka voidaan ajatella johtuvan pohjoisen sijaintimme aiheuttamista vaatimuksista ihmisen toimintatavalle; selviytymiseen on tarvittu rauhallista harkintaa, eikä energiaa ole ollut varaa hukata tunteenpurkauksiin.

Taide mielletään usein tunnemylläkkäksi, jollakin tavalla epämääräiseksi ja säännöttömäksi toiminnaksi, jossa ei tarvita logiikkaa tai harkintaa. Kuitenkin taiteen maailma sisältää huomattavasti sääntöjä, lainalaisuuksia ja järjestelmiä jotka ovat avaimia taiteen ymmärtämiseen ja tuottamiseen. Toisaalta esimerkiksi matematiikka sisältää korkeammalla asteella paljon kaoottista ja säännötöntä, johon matemaatikot hakevat tutkimuksen avulla sääntöjä ja järjestystä. Olisi tärkeää nähdä näiden molempien, loogisen matemaattisen ajattelun ja taiteellisen, tunnemaailmaakin luotaavan ajattelutavan merkitys tasapainoisen ja onnellisen elämän kannalta. Emme siis kasvata pelkästään matemaatikkoja ja taiteilijoita tai 'kovia työmiehiä' vaan tasapainoisia ihmisiä. Nykyaikana painotetaan opetuksen juhlapuheissa luovaa ongelmanratkaisua.

Juuri tätä, kokonaisuuksien hallintaa, sekä keskittymiskykyä opettavat taide- ja taitoaineet.

Lapsi, joka oppii taiteen sisältöjä ja merkityksiä ja nauttii itseilmaisusta ei menetä loogisia kykyjään vaan käsittelee usein tunteitaan kypsemmin ja kohtelee toisia ihmisiä empaattisemmin. Kun kaikissa muissa kouluaineissa on esitettyihin kysymyksiin yleensä vain yksi oikea vastaus, taiteessa, varsinkin kuvataiteessa niitä on yhtä monta kuin lapsiakin. Taiteen kautta lapsen on mahdollisuus saada omasta toiminnastaan aivan erityinen palaute: minä olen erityinen, minun maalaukseni on omanlainen ja hieno sellaisena. Tämän kokemuksen lisäksi lapsi voi harjaantua, oppia lisää taitoa ja tietoa, mutta tärkeänä peruskokemuksena hänelle jää se, että hän ja hänen tapansa tehdä asioita on oikea ja hyvä. Tämä on psykologisesti olennainen perusta terveelle itsetunnolle ja tämän kokemuksen voivat kouluaineista tuottaa parhaiten taide- ja taitoaineet.

Kasvava lapsi ei ole ”tabula rasa”, tyhjä taulu, astia, johon oppia kaadetaan. Hän on monimutkainen omalla tavallaan maailmaa aistiva olento. Nimenomaan taide antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden tutkia itseään ja maailmaa, sekä myös luoda maailmoja. Luovuus ei synny itsestään, sille täytyy antaa mahdollisuuksia. Nuori ja lapsi tarvitsee mahdollisuuksia harrastaa taito- ja taideaineita myös vapaa-aikanaan.

Taide- ja taitoaineet toimivat lapsille tärkeänä terapiana, tasapainottavana elementtinä. Esimerkiksi Musiikin ja kuvataiteen harrastaminen kehittää keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta. Kun lapsi tai nuori löytää taiteen ja musiikin ilon, syntyy halu työstää omia lahjoja, sekä halu satsata aikaa ja voimavaroja jonkun asian kehittämiseen ja siitä nauttimiseen muiden ihmisten kanssa. Tämä asenne, halu antaa ja kyky vastaanottaa, on yksi hyvän yhteisöllisen elämän perusta.

Nuoret

Murrosikäisille kuuluvaan kuohuntavaiheeseen taide ja taiteen erilaiset muodot antavat purkautumistien usein kaoottisille ja väkivaltaisillekin tunteille. Nuori tarvitsee kannustavan yhteisön, mielekästä itseohjautuvaa tekemistä (itseohjautuvalla toiminnalla tarkoitan tässä joissakin puitteissa tapahtuvaa toimintaa, jonka sisällön nuoret saavat aikuisen ohjauksella määritellä itse. Esimerkiksi itse tehty teatteriesitys, omaa musiikkia esittävä bändi, omista aiheista ja mieltymyksistä lähtevä maalaaminen).

Nyky-yhteiskunta on kasvavalle nuorelle hyvin haastava paikka. Yleisilmapiiri on vaativa toisella tavalla kuin aikaisemmin. Ennen piti pystyä ruumiilliseen työhön, olla ahkera, se riitti. Nykyään nuoren täytyisi menestyä opiskeluissa, menestyä työssä, olla jotakin, tulla joksikin. Median kautta (televisiosarjat, mainostajien luomat kulutustarpeet, ulkonäköpaineet) tuleva ihmiskuva luo käsityksen

viileästä ja itsekkästä suorittajasta, jolle ulkokuori ja kuluttaminen on kaikkein tärkeintä.

Taiteen kautta nuori pääsee kiinni paitsi mukavaan ja avoimeen yhdessäoloon toisten kanssa, myös omiin tunteisiin, toiveisiin ja unelmiin. Suorittamisen ja ulkoa tulevien paineiden sijasta nuori voi oppia ohjautumaan omista tunteistaan ja tarpeistaan lähtien. Tämä, kuten myös hyvä seura on onnellistuttava tekijä, joka ehkäisee syrjäytymistä, kiusaamista ja itsetuhoisuutta.

Taiteen harrastamisen antama elämänsisältö auttaa nuorta torjumaan tasapäisyyden ja kaupallisuuden paineita ja antaa välineitä arvioida kriittisesti elämän ilmiöitä. Nuoren on myös mahdollista tuottaa kulttuuria itse ja saada näkyvyyttä omalle tavalleen ajatella.

Nuorten kohdalla on myös vanhempien tärkeää ymmärtää, ettei aina ole lainkaan kaukaa haettua etsiä taiteen aloja sivuaviin ammatteihin jos lahjat ja harrastuneisuus riittävät. Nykyään taiteen alojen ammatit ovat suosittuja ja niihin koulutetaan jonkin verran liikaakin. Kuitenkin tulee muistaa, että lahjakkuudella ja työtä tekemällä taiteen alallakin pärjätään. Olisikin tärkeää, että paikkakunnalta löytyisi eri taiteen alojen ammattilaisia jotka tukisivat nuoria harrastamaan ja erityislahjakkuuksien kohdalla myös ohjautumaan ammatilliselle uralle. Tässä nuori tarvitsee paljon kannustusta ja tukea. On myös huomattava, että useisiin oppilaitoksiin pyrkiessä katsotaan kaikenlainen harrastuneisuus, mutta erityisesti taiteen harrastaminen eduksi, alasta riippuen.

Lapset ovat syrjäseutujen voimavara semminkin kun heitä on yhä vähenevä määrä. Tämä asettaa taloudellisia paineita kuntien ja valtion suuntaan; saavatko syrjäseutujen lapset ja nuoret mahdollisuuden yhtä korkeatasoiseen opetukseen ja harrastustoimintaan kuin kasvukeskuksien lapset? Viime aikoina on ollut huomattavissa että aikaisempi kaunis ajatus koulutuksen tasapuolisuudesta ei enää toteudu samalla tavoin kuin ennen. Kuitenkin lapsen ja nuoren perusoikeus kuntalaisena on päästä kosketuksiin kulttuurin kanssa ja oppia nauttimaan siitä mahdollisuuksien mukaan.

Aikuiset

Aikuisväestön kohdalla yhä kiihtyväätahtisempi ja vaativampi työelämä luo erityisiä paineita vapaa-ajan käytölle. Usein vähäinen vapaa-aika halutaan viettää kotona puuhaillen tai lepäillen, tai perheen kanssa seurustellen. Kuitenkin monet aikuisetkin kaipaavat virkistystä arkipäiväänsä ja aivan toisenlaista tekemistä työn ja arjen pyörittämisen vastapainoksi. Liikunnan lisäksi erilaiset taideharrastukset tuovat vaihtelua ja inspiraatiota, sekä mahdollistavat toisten samanhenkisten tapaamisen.

Erityisesti yksin asuvien työikäisten viihtyvyyteen vaikuttavat harrastusryhmät, myös taideharrastusryhmät merkittävästi. Toinen ryhmä Kolarilaisesta katsannosta ovat junantuomat. Muualta tulleelle tekemisen keksiminen vieraalla

paikkakunnalla ei ole aina helppoa, varsinkin kun yhteisiä aikuisten tapaamispaikkoja ei kylällä ole (baareja lukuun ottamatta) ja paikalliskulttuuri on perhe- ja sukukeskeinen. Vie aikaa ennekuin muualta tullut löytää ystäviä ja sosiaalisen verkoston. Taide- ja taitoaineiden opintoryhmät lisäävät merkittävästi viihtyvyyttä ja auttavat integroitumaan yhteisöön.

Vanhukset

Syrjäseutujen keskeisiä ongelmia ovat väestön vanheneminen ja nuorten poismuutto. Kylien sosiaaliset kuviot muuttuivat radikaalisti television tulon jälkeen, jolloin kanssakäyminen toisten kanssa muuttui vähitellen jatkuvasta ja spontaanista harvaksi ja suunnitelluksi. Aikaisemmin vanhukset olivat mukana kyläläisten lähes jokiltaisissa kokoontumisissa ja usein myös esillä arvostettuina tarinankertojina ja elämäkokemusta omaavina kommentaattoreina. Tämä yhdessäolon tapa on lähes täysin hävinnyt. Suurin osa vanhuksista elää yksin tai laitoksissa, eikä tutun yhteisön osana, mikä edistäisi mielenterveyttä ja ehkäisisi dementiaa. Kotihoito ei nykyaikana ole yleensä edes mahdollista, sillä aikaisemman kotona tehdyn maatyön sijaan, suurin osa ihmisistä käy kokopäivätyössä muualla. Raskaan päivätyön jälkeen perheen pyörittämisen ohessa eivät voimavarat työkäisillä enää riitä vanhuksesta huolehtimiseen ja tämän kanssa seurustelemiseen.

Kuva 4. *Lauluja meän elämästä* -esitys Kurtakon Kulttuuriviikoilla 2007.

Taide, erityisesti taiteen yhteisölliset muodot voivat tarjota vanhuksille mahdollisuuden toisten tapaamiseen ja itseilmaisuuksiin. Itseilmaisun sisältönä

toimivat parhaiten omat muistot ja elämänkaari, jonka tapahtumista voi ammentaa sisältöä tarinankerrontaan, musiikkiin, teatteriin, kuvataiteeseen ja käsityötaiteeseen. Tämä on selkeästi kuntouttavaa toimintaa hyvinvoinnin ylläpitämiseksi.

Kolarin kansalaisopisto on tarjonnut tähän mennessä ainoan mahdollisuuden vanhuksille osallistua käsityö- ja taidepiireihin omalla kylällään, ilman kuljetusta kirkonkylälle. Tätä toimintaa tulisi ehdottomasti kehittää ja tukea. Vanhuksen laitoshoidon yhteydessä tulisi myös kartoittaa mahdollisuuksia viedä taidetta ja taiteenomaista toimintaa esimerkiksi musiikkiterapiaa laitoksiin vanhusten ulottuville. Tähän tulisi etsiä ammattitaitoinen henkilö, joka esimerkiksi taideterapian keinoin loisi vanhuksille mahdollisuuksia ilmaista itseään silloinkin, kun puhe ei enää suju. Tutkimuksien mukaan viimeisenä esimerkiksi dementoituvalta tai Alzheimerin tautiin sairastuneelta henkilöltä häviää mielestä musiikki, esimerkiksi lapsuudesta tutut laulut ja sävelmät. Hän ei ehkä enää puhu, mutta laulaa ja muistaa myös laulun sanat. Näin esimerkiksi musiikkiterapia voi lievittää inhimillistä kärsimystä ja antaa hyvää mieltä ja ihmisarvon kokemuksen sairaudesta huolimatta.

Taiteen ja kulttuurin merkitys yhteisöille

Yhteisöllisyyden vähittäinen katoaminen kirpaisee erityisesti vanhuksia, mutta myös muita yhteisön jäseniä. (Yhteisöillä tarkoitan tässä esimerkiksi kyliä, kyläkuntia, naapurustoja; ihmisiä joilla on ollut aikaisemmin paljonkin yhteistä tekemistä keskenään vuotuistöiden, talkoiden, kyläyhdistysten ja muun, nyt jo hiipuneen yhdistystoiminnan kautta). Linkit sukupolvien väliltä katoavat, varsinkin nuoret jäävät helposti omaan maailmaansa, jonne edellisten sukupolvien elämäkokemus ei välity. Keskeistä onkin löytää yhdessä viihtymisen muotoja, jotka ovat kiinnostavia eri-ikäisille ihmisille. Viihdeteollisuus, televisio ja pelimaailmat ovat parhaimmillaan kiinnostavia ja hauskoja viihtymisen muotoja. Mutta tosiasia on, että ihminen on vahvasti sosiaalinen eläin, joka haluaa kuulua johonkin. Liittymiseen ja kanssakäymiseen tarvittavat sosiaaliset taidot eivät välity seuraavalle sukupolvelle pelien ja television autistisen, itseensä sulkeutuvan viihtymisen kautta.

Taiteen tekeminen yhdessä ja tapahtumien järjestäminen tuo kyliin elämää ja ihmisille yhteistä tekemistä sekä mahdollisuuden tavata toisiaan. Esimerkiksi kyläjuhlat ja yhteiset tapahtumat, joissa ohjelmaa on mietitty kaikenikäisiä silmällä pitäen, voivat olla tällaisia tilaisuuksia. Kolarissa on tärkeää, että kansalaisopiston järjestämää harrastustoimintaa tuetaan ja ylläpidetään kaikissa kylissä. Tätä toimintaa pitäisi edistää ja kehittää, sekä tuoda kyliin juuri niitä toiminnan muotoja joita kyläläiset toivovat. Tällä tavalla ehkäistäisiin tehokkaasti syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia. Yhteishenki ja välittäminen syntyvät yhteisen mielekkään toiminnan kautta. Kukoistavan yhteisön yksi indikaattori on sen kulttuurielämän laatu ja vilkkaus.

Terveys

Hiljattain tehty ruotsalaistutkimus (ks. kirjallisuusluettelo Konlaan 2001) osoitti, että kulttuurista ja taidetta harrastavat ihmiset ovat terveempiä kuin muut samanikäiset samantyyppisesti elävät henkilöt. Kulttuurin ja taiteen aloilla aktiivisempien kuntien asukkaat käyttivät vähemmän mielenterveys- ja muita terveyspalveluja ja olivat keskimääräistä tyytyväisempiä elämäänsä. Tältä pohjalta on selvää, että kuntien kannattaa satsata taiteeseen ja kulttuuriin myös ajatellen kuntalaisten hyvinvointia ja yleistä viihtyvyyttä. Kaikki taidemuodot ovat terapeuttisia ja terveyttä edistäviä ja niistä on kehitettävissä yhteisöllisiä muotoja.

Kaikki taide parhaimmillaan lisää aivotoimintaa ja parantaa vireystilaa. Taiteen tekeminen ja siitä nauttiminen ehkäisee masennusta ja muita mielenterveyden häiriöitä. Taide-elämys sinänsä voi tuottaa itseymmärrystä sekä onnellisuuden ja mielekkyyden kokemuksia. Kaikki nämä yhteisölliset taidemuodot tarvitsevat kuitenkin ammattitaitoisia ohjaajia ja taiteilija-opettajia onnistuakseen parhaalla mahdollisella tavalla.

Kuva 5. Kolarin nuorisoteatterin debyytti *Apina ja kurjuus* vuonna 2008.

Taiteen ja kulttuurin merkitys Kolarin kunnalle

Kolarin sijainti Länsi-Lapissa Muonion-Tornionjoen äärellä, sekä historiaan liittyvät seikat liittävät Kolarin vahvasti Ruotsiin. Ruotsin puolella Pajalassa ja sitä ympäröivissä kunnissa on tsaarin piirtämän rajan takana sukulaisia ja kokonaisia sukulaiskyliä. Yhteinen kieli on lähentänyt, samoin sota-aikana saatu apu ja joppaamallakin saatu tuki rajan toiselta puolen.

Kuitenkin siinä vaiheessa kun sodan lopussa saksalaiset polttivat suomen lappia ja toiselta rannalta katseltiin miten toinen ranta palaa, syntyi viimeistään ero, juopa. Ruotsiin jouduttiin 70-luvulla lähtemään sankoin joukoin leveämmän leivän perässä ja muutosta seuranneet itsetunto-ongelmat eivät olleet helppoja lähtijöille, eivätkä jääville. 80-luvulla järjestettiin suomen puolella rajan ylittäviä kulttuuritapahtumia, joissa oli esiintyjä molemmilta puolen. Nykyään, vaikka monien sukujen yhteydenpito rajan yli on jatkunut ja töissäkin käydään ruotsin puolella, on kulttuurivaihto hyvin vähäistä. Suomen puolella Kurtakon Kulttuuriviikko on ylläpitänyt suhteita ja kutsunut lähes joka vuosi esiintyjä Ruotsin puolen Meänmaalta. Viime kesänä Erkheikin Meänfestivaaliin kutsuttiin Kolarilaisia esiintyjä ja tänä vuonna Korpilompolon Yöfestivaalista on käynyt kutsu. Ehkä näin, taiteen avulla ja taiteilijoiden välisellä yhteistyöllä siteitä taas solmitaan.

Kolarilaisen taideteoksen juuret

Vaikka taiteen harrastaminen sen kaikissa muodoissa ei olekaan ollut Kolarissa mahdollista, on Kolarilaisilla oma lähestymistapansa taiteelliseen ilmaisuun ja kulttuurista nauttimiseen. Osaltaan tämä on samantapainen kuin muuallakin Lapissa, mutta siinä on omaleimainen sävyys, joka osaltaan ehkä selittää musiikin ja kertovan musiikkiteatterin vahvan aseman Kolarilaisessa kulttuurielämässä.

Kolarilaisen taideteoksen juuret ovat syvällä yhteisessä historiassa ja perinteessä. Tällä kilpikaarnamännillä on kaksi vahvaa juurta: tarinankerronta ja laulu. Nämä ovat ne vanhat ajanvietteet, iltapuhteiden ilot ja myös tunteiden tulkit, joiden kautta mielialoja on puettu sanoiksi ja säveliksi. Paikallisten tarinoiden ihmeteot, uskomusolennot, metsän mystiset tapahtumat, metsästystarinat, arkiset sattumukset runsaalla huumorilla maustettuna, kyläpersoonat erikoisine piirteineen ja kummitustarinat ovat ympäröivän luonnon kanssa elämisen lisäksi taidenäkömyksen pohjana. Tämä on kiinnostava, kiehtova ja juureva pohja, joka taide- elämäykseksi muotoiltuna selittää ihmisille heitä itseään.

Kuva 6. Reino Vaattovaara ja Ekaterina Berseneva taiteiden yössä 2003.

Musiikki on ja on ollut olennainen osa Kolarilaista kulttuurielämää. Haitari ja huuliharppu, nurkkatanssit ja iltamat, tanssilavat ja pitkät ajomatkat kuuluvat lähes kaikkien Kolarilaisten muistoihin ja nykypäivään. Tanssilavakulttuuri ei kuitenkaan pelkästään selitä musiikin keskeistä sijaa toimintakulttuurissa.

Laulu on helpoin musiikin tuottamisen tapa, sillä se ei vaadi instrumentteja, jotka olivat usein kalliita ja vaikeasti saatavissa. Soittimia pitää myös opetella soittamaan, mikä vie aikaa työltä ja muilta toimilta. Laulaa voi lähes missä vain, työtäkin tehdessä. Hevosmies voi laulaa tukkikuorman päällä, niittomies työtä tehdessään. Lypsäjä saattoi laulaa, samoin kankaan kutoja ja ruuan laittaja. Kolarilaisessa toiminnassa laulu on ollut aatteen tulkki ja voimaa ja yhtenäisyyttä luova elementti. Laulu on luonut hartautta ja yhteyttä samaa uskoa tunnustavien välille. Laulu on ollut arkipäivän tunteiden tulkki, yhteinen tai yksityinen haikea balladi laulettuna sukulaisnaisten illanvietossa tai järvellä verkkoja soutuessa. Laulun kautta on muisteltu ahdistavia sotakokemuksia. Laulun kautta on voitu kokea menneet sukupolvet läsnä olevaksi ja haikeastikin astuttu esiäitien jälkiä näiden raskasta elämää muistaen.

Kuva 7. Enontekiöläinen poromies Juha Tornensis joikaa riekon hotelli Saagassa.

Myös saamelaisessa kulttuurissa laulu on ollut tärkeä. Joiku mielletään usein yhden henkilön esittämäksi, mutta yhteisjoiku on ollut hyvin yleistä niissä perheissä ja suvuissa, joissa joikua ei ole kokonaan kielletty uskonnollisista syistä. Valitettavasti suomalainen kansakoululaitos ei ole varsinkaan aikaisempina vuosina oikealla tavalla tukenut ihmisten laulunhalua ja musiikillista luovuutta. Tämä on tapahtunut lähes kaikkialla Suomessa. Autoritäärisen ja tottelemaan kasvattavan koululaitoksen kautta on moni menettänyt yhteyden omaan laulamisen kykyynsä tai piirtämisen haluunsa. Onneksi ajat ovat tässä asiassa muuttuneet.

Suomalaiseen ja lappilaiseen perinteeseen kuuluu myös paljon parjattu hiljaisuus. Tämä kulttuuripiirre ymmärretään usein väärin varsinkin niiden henkilöiden taholta jotka näkevät ns. stereotyyppisen suomalaisuuden ongelmallisena asiana ja vertaavat kansallisia piirteitämme keskieuropalaiseen seurustelu- ja toimintakulttuuriin ymmärtämättä, että kulttuurimme nousee aivan toiselta, tosin yhtä arvokkaalta pohjalta kuin kaupunkikulttuuriin perustuva keskieuropalaisuus.

Kuva 8. Kolarin nuorisoteatterin *Tänään olen minä (enkä kukaan muu)* sai erityismaininnan kansallisessa nuorisoteattereiden katselmuksessa Lappeenrannassa 2009. Kuvassa etualalla Tomi Vasenius.

Suomalainen hiljaisuus on harvoin mykkää. Suomalainen hiljaisuus on puhuvaa ja keskustelevaa hiljaisuutta, jossa viihdytään ja tietyllä tavalla sanattomasti ymmärretään toista (esimerkiksi kaksi miestä kalassa samassa veneessä.) Myös naisten kesken on Suomessa tällainen hiljaisuus mahdollinen. Tämä hiljaisuus ja kuuntelemisen kyky on luultavasti yksi syy siihen että suomalaiset muusikot ovat menestyneet maailmalla hyvin. Musiikki vaatii soidakseen tauon. Ihminen joka täyttää ympäröivän ilmatilan ja oman mielensä jatkuvalla puheella ei kuule ja ymmärrä musiikkia samalla herkkyydellä kuin hiljaisuudessaakin viihtyvä ihminen. Lapissa luonnon läheisyyden ja rauhan kautta hiljaisuus korostuu.

Kolaria on ilmeisesti siunattu suvuilla ja tulijoilla, jotka ovat olleet erityisen musikaalisia ja siirtäneet geeninsä seuraavalle sukupolvelle. Vaikka ensimmäinen ja seuraava polvi eivät olisikaan voineet olosuhteista johtuen kehittää musiikillisia kykyjään pitemmälle, ovat nykyiset sukupolvet ainakin jossain määrin näin voineet tehdä. Kolarissa on tällä hetkellä musiikillisesti,

sekä monella muulla tavalla taiteellisesti lahjakkaita lapsia ja nuoria. Näiden nuorten potentiaali ei pääse kukkaan ilman hyvää opetusta ja tukea vanhemmilta ja ympäristöltä.

Vaikka aika on muuttunut, kuljettaa Kolarilainen nuorikin mukanaan runsaasti mennyttä aikaa asenteissaan ja käsityksissään maailmasta. Harvoissa paikoissa maailmassa on muutos vanhasta omavaraisesta luonnon kanssa kiinteässä yhteydessä elävästä yhteiskunnasta nykypäivän tekniseen, luonnosta vieraantuneeseen elämäntapaan ollut niin nopea kuin Lapissa. Elämme vieläkin sopeutumisen aikoja, jotkut ongelmat ja yksilöiden ahdistukset johtuvat yhä muutoksen nopeudesta. Tässä tilanteessa taideteokset, jotka pohtivat mennyttä, nykyistä ja tulevaa Lappia toimivat sekä terapiana että hyvän taideteoksen tapaan auttavat kysymään kysymyksiä siitä mihin olemme menossa ja minkälaiseksi haluamme Lapin ja Kolarilaisen elämäntavan muuttuvan. Esimerkiksi Velho-trilogia sisällöissään pohti oikeaa ja väärää, Lapin ja Lannan suhdetta, etelän ja pohjoisen suhdetta, ihmisen ja tekniikan suhdetta, rahan valtaa ja ihmisen onnea. Taide käykin parhaimmillaan jatkuvaa arvokeskustelua siitä mitä on hyvä elämä mistäkin katsannosta.

On kuvaavaa, että 4000 asukkaan kunnassa on tehty esimerkiksi Velho-oopperan kaltainen taideteos, pistetty pystyyn useita nimenomaan musiikkipitoisia kulttuuritapahtumia ja festivaaleja. Näyttää siltä, että kulttuuri- ja taidetoiminnalle oikeassa muodossa on olemassa vahva tilaus. Kolarin maine musiikkikuntana ja Ylläksen maine musiikkikunturina sekä hankkeen kautta, että Ylläksellä tapahtuneen toiminnan kautta, ei ole noussut tyhjältä. Kolarilaista itsetuntoa ja itseymmärrystä tulisikin rakentaa nimenomaan kulttuurin kautta ja avulla, kuten on osaltaan tehtykin.

Julkisuuskuva, matkailun lisäarvo

Musiikkikunturihankkeen tarkoituksena on nimenomaan ollut Ylläksen profiloituminen musiikkikunturina koti- ja ulkomaisessa matkailumarkkinoinnissa. Musiikkikunturihankkeen (2001- 2003) kautta saatiin luotua käytäntöjä, joilla pelastettiin Ylläs- soikoon ja Ylläs jazz-blues festivaalien tulevaisuus muun muassa perustamalla Ylläksen matkailuyhdistys, ja keräämällä sponsorituki pääasiassa yhteismarkkinointimaksuna Ylläksen yrityksiltä. Matkailuyhdistys hoitaa näin tapahtumien markkinoinnin, samalla osallistuvat yritykset saavat mainosta ja asiakkaita.

Musiikin- ja esimerkiksi Velho-oopperan kanssa puuhailleet henkilöt saavat jatkuvasti edelleen kyselyjä Ylläksen nykytarjonnasta. Velho- ooppera teki oman leijonanosansa Ylläksen maineeseen. Pieni Kansani Laulu- laulunäytelmää on vasta aloitettu harjoittelemaan ja jo nyt on toimijoille tullut kyselyjä majoitusliikkeiltä: asiakkaat haluavat tietää voiko lippuja jo ostaa ja majoitusliikkeet kysyvät markkinointimateriaalia myydäkseen asiakkailleen majoitusta ja kulttuuria. Tämä tilanne kertoo siitä, että

1. Ylläksellä on vahva maine musiikki- ja kulttuuritunturina
2. Ylläksellä tehtyjen esitysten ja kulttuurintuotteiden laatuun luotetaan
3. Ylläksen kulttuuritarjonta vaikuttaa positiivisesti Ylläksen yrittäjien mahdollisuuksiin myydä majoitusta ja muita palveluja

Omaehtoinen, omaperäinen, luova ja pakoton kulttuuritoiminta on Ylläksen suuri vahvuus. Ylläksellä on luovaan ajatteluun kannustava henki, joka syntyy monien eri toimijoiden aikaisemmista ja nykyisistä pyrkimyksistä. Aika ajoin on nähtävissä väsymystä ja turhautumista varsinkin liialliseen talkootyöhön. Oikeilla toimenpiteillä Ylläksen kulttuurielämä saadaan kukkimaan, vapaan luovan hengen kuolematta. Voidaan tehdä taiteellisesti korkeatasoisia esityksiä ja tapahtumia tyytyväisinä siitä, että maksavia katsojia löytyy. Yrittäjät taas voivat tarjota korkeatasoinen majoitus, ruokailu ja vapaa-ajan palveluja tyytyväisinä siitä, että Ylläksellä matkailija voi kokea myös erityisiä kulttuurielämyksiä. Kulttuuri ja taide saattavat olla Ylläksen ykkösvahvuus kilpailussa asiakkaista taloudellisesti vaikeinakin aikoina.

Taiteen alan ammattilaiset

Taiteen alan ammattilaisille ja puoliammattilaisille taiteen parissa työskentely on usein ainoa oikea vaihtoehto elämänuraa ajatellen. Varsinkin maaseudulla taiteen aloilla toimiminen on yksinäistä puuhaa, jossa toimeentulo on tiukassa. Taiteeseen ja se parissa työskentelemiseen asennoidutaan kuitenkin elämäntapana, joka itsessään koetaan mielekkääksi ja mieluisan työn tuottama tyydytys motivoi pitkälle. Tullakseen toimeen tarvitsee taiteilija kuitenkin työtilaisuuksia ja palkan työstään.

Usein tunnutaan ajattelevan, että koska työ on mieluista, siitä ei tarvitse maksaa mitään. Tähän liittyy varmasti myös aikaisemmin mainittu käsitys taiteesta ja kulttuurista vain harrasteena, jota kukaan ei tee työkseen. Kulttuurin ja taiteen alan toimijalta ikään kuin ennakkoon odotetaan vahvaa talkooasennetta, tai uskotaan, että taiteilijalla on jossakin myös ”oikea työ.” Onkin tullut aika kunnassa ymmärtää, että taiteen ja kulttuurin alan toimivuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää että paikkakunnalla on taiteilijoita, jotka tavalla tai toisella saavat palkkaa omasta työstään, sekä esimerkiksi oman taiteenalan opetustyöstä tai kulttuurin- ja taiteenalan järjestelytyöstä. Pelkästään talkoovoimin ei kulttuurielämä pyöri.

Toivottavaa olisi, että julkiset tahot näkisivät taiteen opettamisen, taiteen julkiset hankinnat, tilaisuuksien ohjelmasuoritukset yms. tilanteet luontevina mahdollisuuksina ostaa paikallisilta taiteilijoilta työsuorituksia yhteistä kulttuurielämää rikastuttamaan, tiloja koristamaan ja lisäämään yleistä viihtyvyyttä, mikä pitäisi nähdä arvona sinänsä, jonka kunta (kulttuuritoiminnan rahoituksen ja hankkeitten kautta) tarjoaa asukkaittensa hyvinvoinnin

ylläpitämiseksi. Näinä tiukkoina aikoina on vaikeaa pitää korkeaa profiilia kulttuuriasioissa. Kysymys onkin ehkä enemmän siitä, mihin halutaan satsata.

4 Lainsäädäntö

Laki taiteen edistämisestä 14.7.1963/328

Laissa Taiteen edistämisen järjestelyistä järjestetään Suomalaisen taiteen tukeminen Taiteen Keskustoimikunnan alaisiin taidetoimikuntiin taiteen alojen mukaan. Näistä toimikunnista on kunkin taiteen alan edustajien mahdollista hakea tukea toiminnalleen.

Alueellista tukea varten on olemassa alueelliset taidetoimikunnat. Kolarin kuuluu Rovaniemellä sijaitsevan Lapin Taidetoimikunnan alueeseen. Taidetoimikuntien tehtävänä on edistää alueellaan taidetta ja sen harjoittamista ja harrastamista lähinnä myöntämällä taiteilija-apurahoja ja kohdeavustuksia.

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633

Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää lapsille ja nuorille tarkoitettua taideopetusta (Sitä annetaan usein esimerkiksi musiikissa, tanssissa ja kuvataiteessa).

Taiteen perusopetuksen järjestämiseen on valtiolta saatavissa valtionosuutta perustamishankkeisiin ja käyttökustannuksia varten. Oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Taiteen perusopetusta voi kunnassa järjestää mikä tahansa taho, jolla on siihen edellytykset. (Usein tämä taho on kansalais- tai työväenopisto).

Opetushallitus päättää kunkin taiteenalan perusopetuksen suunnittelusta (ja julkaisee ohjeet sen sisällöistä). Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin suunnitella ja hyväksyä kullekin taiteen alalle opetussuunnitelma. Koulutusta tulee ulkopuolisesti arvioida. Samoin oppilaiden tulee saada arvioinnit edistymisestään (todistus). Taiteen perusopetusta annetaan usein esimerkiksi kuvataiteessa Lasten- ja Nuorten kuvataidekouluissa, jotka yleensä toimivat kansalaisopistojen yhteydessä.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 3.8.1992/729

1 §

Kunnan tehtävät kulttuuritoimen alalla

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla.”

Edellisessä on suoraan lainattu lain ensimmäinen pykälä, mistä käy selkeästi ilmi kuntien velvoitteet asukkaitaan kohtaan. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan paitsi kulttuuritilaisuuksia ja mahdollisuutta harrastaa taidetta, myös kotiseututoimintaa ja paikallisen kulttuuriperinnön vaalimista. Valtio myös myöntää varoja kulttuuritoimintaan liittyvien tilojen perustamishankkeisiin. Tästä on säädetty erikseen opetus- ja kulttuuritoimen alaista rahoitusta koskevassa laissa.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632

”Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi”.

Edellinen on suora lainaus, jossa hyvin määritellään kansalaisopiston merkitys ja tarkoitus. Kansalaisopiston valtionrahoituksen osuus on 57 %. Tämä määrittäyty opiskelijoiden määrän ja opetustuntien mukaan.

Lait kokonaisuudessaan sanatarkasti löydettävissä opetusministeriön sivujen kautta tai suoraan osoitteesta www.finlex.fi

5 Kolarin kulttuurin tämänhetkinen tila

Kuvataide

Kolarilainen kuvataide-elämä on tällä hetkellä muutamien puoliammattilaisten varassa. Markkinoita taiteelle ei juurikaan ole, paikalliset yritykset eivät yleensä osta paikallisten tekijöiden töitä ja kuntalaiset puolestaan ostavat taidetta hyvin vähän. Lähes kaikilla kuvataidetta tekeillä on myös vähintään osa-aikainen päivätyö. Varsinaisella päivätyöllä ei välttämättä ole mitään tekemistä taiteen kanssa (esimerkiksi matkailuyrittäjä-taiteilija), se liittyy tavalla tai toisella taiteen ja kulttuurin kenttään (esimerkiksi taide- ja kulttuurihankkeissa tehtävä projektiluonteinen työ) tai sitten työ ja harrastus kulkevat osaltaan ammatin kanssa käsi-kädessä (esimerkiksi kuvaamataidon opettaja, käsityöläis-taiteilija).

Kukaan Kolarilainen kuvataiteen alan toimija ei saa täysin elantoaan taiteesta. Ammattimaisimmin myynnin suhteen toimivat Mirjam Gullsten (öljyvärimaalauksia, sekatekniikkaa) ja Liisa Kuru (öljymaalauksia, akvarelleja) jotka kuvataiteen lisäksi tekevät myyntiin myös taidekäsityötä. Riikka Jokiaho on

ainut taiteilija-apurahan varassa työskennellyt Kolarissa asuva henkilö (Suomen Kulttuurirahaston Lapin Rahaston puolivuotinen apuraha 2008).

Muita kuvataiteen alalla toimivia henkilöitä Kolarissa ovat (pitäneet näyttelyitä, töitä esillä ja myynnissä): Ahti Kaulanen (lapinaiheiset akvarellit), Maria Siekas (kuvaamataidon opettaja, akryylimaalauksia ja akvarelleja), Leena Micklin, Anni Kyrö, Kaarina Joki. Elsa-Maria Kaulanen on opiskellut Helsingissä Taidekoulu Maa:ssa ja tekee jonkun verran graafikon ja kuvittajan työtä myös Kolarissa.

Menestynein alun perin Kolarilainen kuvataiteilija on Kolarin Äkäslompolosta lähtöisin oleva, tosin jo kauan etelässä asunut kuvanveistäjä Kirsi Kaulanen, joka sai 2006 Taiteen Keskustoimikunnan kolmivuotisen apurahan ja toimii kuvataiteilijana pääasiassa apurahojen ja myynnin varassa. Kirsi Kaulanen toita on nähty useissa näyttelyissä ulkomailla. Hän tekee suurikokoisia puu- ja paperiveistoksia muun muassa julkisiin tiloihin ja asuu sekä työskentelee Porvoossa. Hän kokee kuitenkin Kolarin Äkäslompolon henkiseksi kodikseen.

Kuvataiteen opetusta nuoret saavat koulussa, missä on pätevä kuvaamataidon opettaja.

Kansalaisopistossa kuvataidetta opetetaan muutamia lyhytkursseja. Vaikka tunteja on kuntalaisille tarjottu, ne eivät ole kiinnostaneet. Syy on tähän on selvittämättä. Kenties kysymys on normaalista kiinnostuksen kausivaihtelusta, kenties opetuksen tarjontaan tai opettajiin ei olla tyytyväisiä.

Taiteen perusopetusta (lasten- ja nuorten kuvataidekoulu) ei kuvaamataidossa tällä hetkellä ole tarjolla. Musiikissa taiteen perusopetusta annetaan kansalaisopiston kautta pianon soitossa, opettajana Pekka Purhonen, sekä haitarin soitossa, opettajana Tapani Haapasaari.

Näyttelytilat

Kolarin kylällä ei ole kunnollista näyttelytilaa kuvataiteelle. Kirjastossa järjestetään aika ajoin taide -ja valokuvanäyttelyitä, mutta tilojen pienuuden vuoksi esille voidaan asettaa vain pienikokoisia töitä muutama kerrallaan sermeihin kiinnitettynä. Kolarin kunnan kannalta huomattava parannus näyttelytilojen suhteen oli luontokeskus Kellokkaan laajennuksen yhteydessä avattu taidegalleria luontokeskuksen alakertaan. Galleria on Lapin Taidetoimikunnan hallinnoima ja siellä järjestetään jrytettyjä näyttelyitä n. kolmen kuukauden välein. Esillä on ollut tähän mennessä valokuvia, maalauksia, veistoksia ja grafiikkaa lähinnä Lappilaisilta taiteilijoilta.

Kuva 9. Taidenäyttelyn avajaiset galleria Kellokkaassa Äkäslompolossa 2009.

Sarjakuva

Paikkakuntalaiseksi mielletävää Sarjakuvaa on tehnyt Kolarista lähtöisin oleva Oiva Pasma (Arska Arjessa – sarjakuva), sekä Kolarissa erityisen tunnettu Kuukeli-lehdessä julkaistava Julli-sarjakuva, jota on ilmestynyt jo kolme albumia. Jullin tekijä, Alpo Harju, on viettänyt kasvuvuotensa Kolarissa, mutta asuu tätä nykyä Helsingissä. Julli-sarjakuvat voidaan tästä huolimatta katsoa pesunkestävästi paikalliseksi tuotteeksi, jossa keskeisessä osassa ovat paikalliskulttuurin ja turismin satiiri ja murteeseen liittyvä huumori.

Musiikki

Musiikkipainotteiset tapahtumat ovat edistäneen musiikin harrastusta omalta osaltaan, sekä Kolarisiin asettuneet, että täällä ikänsä toimineet osaajat, jotka ovat tarjonneet sekä oman taiteellisen panoksensa alueen musiikkielämän kehittymiseen, että tehneet merkittävää työtä nuorten ja lasten parissa antamalla korkeatasoista opetusta.

Harmonikka on perinteisesti suosittu instrumentti Kolarissa. Se on kansanomainen mutta antaa myös virtuoosisia mahdollisuuksia. Muita suosittuja instrumentteja ovat olleet piano ja yleensä bändisoittimet.

Soitinvalinnan on usein myös määritellyt se, mihin instrumenttiin on ollut opetusta saatavilla.

Aikaisemmin on jo todettu, että Kolarilainen musiikkielämä on verrattain vilkasta verrattuna muuhun taiteen tekemiseen ja harrastamiseen. Viihde- ja varsinkin tanssimusiikin suosio on vieläkin suuri. Puoliammattilaisia viihdemusiikintekijöitä (musiikin eriasteisia harrastajia ja aikaisemmin paljonkin keikkailleita muusikoita) on Kolarissa paljon.

Kuva 10. Lännen Jukka (J. Karjalainen) esiintymässä Kurtakossa kesällä 2008.

Kuuluisimpia Kolarilaisia viihdemuusikkoja on varmasti ahkerasti keikkaileva Susanna Heikki, joka ei tosin enää asu Kolarissa, samoin Suvi Teräsniska, jonka juuret ovat Kolarissa. Ylläksen trubaduri Kauno Kaulanen esiintyy kitara ja mies periaatteella ja esittää omien laulujen lisäksi myös muuta Lappi-aiheista ohjelmistoa. Kauno Kaulanen toimii myös keikkamuusikkona ja erilaisten juhlien tilausmuusikkona. Aikanaan ahkerasti keikkailleen Tapani Haapasaaren erinomaisen opetustyön ansiosta on Kolarista noussut useita taitavia konserttiharmonikansoittajia esimerkiksi Heidi Haapasaari, joka voitti aikanaan kultaisen harmonikan. Heidi Haapasaari ei tosin antautunut muusikonuralle, kuten eivät monet muutkaan pitkällekin opiskelleet soittajat. Aikanaan ovat keikkamuusikkona toimineet myös Ahti Kaulanen ja Markku Hietanen.

Haitaristi Eero Kylmämaa kuuluu myös tanssimusiikin peruskalustoon. Tässä on edelleen tähdennettävä, että Kolarilaisista kodeista joka kolmannessa näyttää

olevan harmonikka ja joka neljännessä myös harmonikkaan kuuluva soittaja. Eritasoisia kyläpelimanneja löytyy joka lähtöön.

Aiemmin hyvinkin vilkas kuoro toiminta on supistunut muutamiin lauluryhmiin: Pentti Harjun vetämä lauluryhmä aikuisille, Reino Vaattovaaran vetämä Sieppijärven lauluryhmä. Kirkkokuoron ohella tämä on ainoita kaikille kuntalaisille avoimia jatkuvasti toimivia lauluryhmiä Kolarissa. Pieni Kansani Laulu-esityksen kuoro on myös avoin, mutta se ei toimi jatkuvalla periaatteella. Klassisen musiikin esiintyviä harrastajia tai ammattilaisia ei Kolarissa ole, ei myöskään kansanmuusikkoja, lukuun ottamatta yhtä, harrastajamaisesti toimivaa neljän naisen kansanlaulu-yhtyettä Hehkua.

Lapset ja nuoret saavat koulussa pätevää musiikinopetusta, sekä mahdollisuuden kokeilla erilaisia soittimia ja bändisoittoa. Ryhmäkoot ovat suuria, eikä musiikkitoiminnan luonteesta johtuen aina ole mahdollisuutta järjestää kaikille tilaisuutta soittaa. Kansalaisopiston tarjonta jää tässä ainoaksi mahdollisuudeksi saada perusteellista opetusta. Lähin musiikkiopisto, missä on saatavissa vähitellen ammattiin johtavaa soitonopetusta, on Pellossa.

Bändit

Paikallisia esiintyviä rock-yhtyeitä on yksi, JJNN, jonka kantava voima on Kolarilainen Timo Jaako. Yhtye esittää amerikkalaisen CCR- yhtyeen (Creedence Clearwater Revival) musiikkia, keikkaillen satunnaisesti kylän ravintoloissa ja pikku tapahtumissa. Harrastuspohjalta toimiva pappi ja Pojat esittää suomirokkia ja keikkailee silloin tällöin. Tanssiorkesteri Meän Tahit keikkailee kohtalaisen ahkerasti Kolarin ja Ylläksen tanssipaikoissa solistinaan Taina Pudas.

Puolitoista vuotta sitten hajonnut The Beam -yhtye oli lupaava poppoo nuoria neitosia, keikkojakin oli jonkun verran, mutta bändi hajosi ennen kuin pääsi täyteen kukoistukseensa. Muutama vuosi sitten Kolarissa toimi ja keikkaili Rap-yhtye kasapanos, joka riimiteli myös Länsi-Lapiksi (meänkielellä) kolmen nuoren miehen voimin. Yhtyeen johtohahmo oli Timo Satta ja levykin (omakustanne) tehtiin. Yhtye hajosi jäsenten lähdettyä muualle opiskelemaan. Näin näyttää yleisemminkin käyvän; nuorten bänditoiminnalla on harvoin jatkuvuutta, kun koulun jälkeen lähdetään muualle kukin tahoilleen opiskelemaan.

Klassinen musiikki

Klassisen musiikin ammattilaisia Kolarista löytyy kolme, ylä-asteen vt. musiikinopettaja Pekka Purhonen (pianisti), musiikinopettaja Tomi Pentinpuro (klassinen kitara, rock kitara, bändisoittimet) ja musiikinopettaja, musiikin ja äänimaisemien monityöläinen Katri Puranen (piano, laulu). Pekka Puranen ei

konsertoi tai pidä matineoita, mutta opettaa pianonsoittoa sekä kansalaisopistossa, että peruskoulussa. Tomi Pentinpuro ei myöskään konsertoi, mutta opettaa kansalaisopistossa laulua ja kitaransoittoa, sekä soittaa JJNN yhtyeessä bassoa ja laulaa taustoja (tällä hetkellä Tomi Pentinpuro opiskelee Oulussa musiikkikasvatusta).

Katri Puranen on toiminut laajasti opetustyössä erilaisissa yhteyksissä, muun muassa vammaisten musiikkiryhmissä, vauvamuskarissa, aikuisten naisten musiikkityöpajoissa joissa osallistujat ovat tehneet itse lauluja ja rakentaneet näin kokonaisen musiikillisen esityksen tarinoineen otsikolla "Lauluja meän elämästä". Katri Puranen on toiminut aktiivisesti monissa yhteyksissä muun muassa nukketeatteri Komiapisessa. Katri Puranen on esiintynyt kunnassa useaan otteeseen muun muassa järjestänyt lauluillan pääasiassa omista lauluistaan, sekä nukke/kuvaesityksen Karhu –teemasta. Tämä esitettiin Kurtakon kulttuuriviikoilla 2009.

Kuva 11. Kohtaamisia – Katri Purasen (kuvassa keskellä) musiikki ja ääniteos 2006.

Konserttitoiminta

Varsinaista konserttitoimintaa on ollut Ylläksen Laurin Kappelissa (Ylläksen Matkailuyhdistys, Kolarin seurakunta). Tällä hetkellä toiminta on hiipunut; voimahahmona tässäkin konserttitoiminnassa kuten monessa muussa ovat olleet Pirkko Hietaniemi ja Ahti Kaulanen.

Laurin kappelissa vieraili noin kerran vuodessa muun muassa Lapin Kamariorkesteri Rovaniemeltä kulloisellakin kiertueohjelmistollaan. Tällä hetkellä konserttitoiminta on satunnaista ja riippuu usein siitä, ketkä artistit ovat mahdollisesti muutenkin tulossa Ylläkselle ja halukkaita esiintymään muualle suuntautuvan kiertueen tai loman aikana. Näissä konserteissa nähdään kuitenkin perin vähän peruskolarilaisia. Selvää on, ettei klassisiin konsertteihin osata eikä haluta lähteä, koska niissä ei ole totuttu käymään ja niissä kuultavaa musiikkia pidetään usein vieraana ja vaikeana. Lisäksi Laurin kappeli sijaitsee Äkäslompolossa, melko kaukana Kolarin kylältä ja varsinkin eteläisistä järviykylästä. Olisikin suotavaa, että konserttitoiminnassa voitaisiin tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa, jotta sama esiintyjä saataisiin sekä Kolarin kylälle, että Äkäslompoloon. Tärkeintä olisi kuitenkin, että joltakin taholta löytyisi varoja ja henkilöresursseja ylläpitää edes jonkunlaista konserttitoimintaa Kolarissa yleisön pienuudesta huolimatta.

Tanssi

Viime vuonna perustettiin tanhuryhmä Rimppakintut, joka toimii kansalaisopiston ryhmänä. Ryhmä on ollut suosittu ja kerännyt yli kaksikymmentä osallistujaa. Kansalaisopistossa on aloitettu myös paritanssien alkeiden opetusta. Muutamia tanssin viikonloppukursseja on järjestetty satunnaisesti Kansalaisopiston kautta esimerkiksi syksyllä 2008 nelipäiväinen afrikkalaisen tanssin kurssi. Kolarissa ei tällä hetkellä ole yhtään henkilöä joka olisi opiskellut opettajuuteen asti esimerkiksi etnisiä tansseja (itämainen tanssi, afrikkalainen tanssi), modernia tanssia, balettia, jazz- tai show –tanssia.

Lavatansseja harrastetaan kesäaikaan, tanssiharrastajat käyvät myös Ylläksellä. Paritanssi on kuitenkin useimmiten nähtävä viihtymisen muotona muun ravintolaelämän ohessa kuin varsinaisena tanssin harrastamisena ja opiskeluna, vaikka aktiivisia, paritanssitaitonsa kehittämiseen tähtäviä henkilöitä on myös useita.

Velho trilogian jälkeen esitettiin Ylläksen Äkäslompolossa Ihmisen Ringissä esitys Valkoinen peura, joka mukaili melko uskollisesti alkuperäistä Valkoinen Peura elokuvaa (1953, ohjaus Erik Blomberg). Esityksessä käytettiin runsaasti tanssia ilmaisukeinona; mukana oli Rovaniemeläinen puoliammattilainen kansantanssiryhmä Rimpparemmi.

Teatteri

Kolarissa toimii tällä hetkellä kolme vuotta sitten perustettu Kolarin Nuorisoteatteri. Toimittuaan aluksi kansalaisopiston ryhmänä, se liittyi vuoden 2009 alusta Lapin Taidetoimikunnan Outoguru nuorisoteatterihankkeeseen,

joka on yksi Suomen Kulttuurirahaston Myrsky-hankkeen rahoittamista kohteista. Myrsky- hankkeen tarkoituksena on tukea nimenomaan omaehtoista nuorisotoimintaa, teatteria, taidetta tai muuta kulttuurinalaa, joka tukee nuorten kasvua ja ehkäisee syrjäytymistä. Outoguru toimii koko tunturi-Lapin alueella ja sen suomien taloudellisten mahdollisuuksien turvin on ollut mahdollista palkata Kolarin teatterialan ammattilainen, teatterityönohjaaja Anna-Leena Nordberg, joka on itsekin kotoisin Kolarin Sieppijärveltä.

Kuva 12. *Tänään olen minä (enkä kukaan muu)* -näytelmän loppukohtaus. Kolarin Nuorisoteatteri 2009.

Kolarin Nuorisoteatteri on toimintansa aikana tehnyt yhden pienoisenäytelmän *Apina ja Kurjuus*. Esitys tehtiin päiväkotikäisille ja se esitettiin kaikkiaan kolme kertaa. Keväällä 2009 nuoret valmistivat omien runojensa ja oman yhdessä tehdyn käsikirjoituksen pohjalta laulunäytelmän *Tänään olen minä (enkä kukaan muu)*. Esityksen valmisteluissa oli mukana useita aikuisia musiikin, lavastuksen ja kirjoittamisen työpajojen kautta tukemassa nuoria. Näytelmä esitettiin Kolarissa neljä kertaa, Sallassa kerran ja kerran Lappeenrannassa nuorten teatterikatselmuksessa (jossa esitys palkittiin kunniamaininnalla, kuudentena kaikkiaan viidestäkymmenestä esityksestä).

Teatteri-innostuksen voikin sanoa olevan vahvistumassa Kolarilaisten nuorten keskuudessa ja Nuorisoteatteriin odotetaan tänä vuonna uusia nuoria.

Aikuisten teatteriryhmistä toimii Kolarin Nuorisoseuran kautta Filttitraasuryhmä, joka esittää perinnepitoisia itse kirjoitettuja esityksiä erilaisissa tapahtumissa kunnan alueella. Ryhmän vetohahmoina ovat toimineet Johannes Seppälä ja Hilja Liimatainen. Aikuisten teatteriryhmää ei esimerkiksi kansalaisopistolla tällä hetkellä ole. Sieppijärven työttömien teatteri esittäytyi muutama vuosi sitten kappaleella *Käytettyä tavaraa - kahdeksan tarinaa työstä*. Esityksen ohjasi ja käsikirjoitustyöryhmää veti Milla Ollikainen. Nykyään muualla asuva harrastajanäyttelijä Kaisa Komulainen on esittänyt monologeja muun muassa ravintola Lapponicassa.

Kolarilaisia tai Kolarista lähtöisin olevia teatterintekijöitä ovat muun muassa Rovaniemellä toimiva Mikko Lipponen, Vilpertiaatterin kantava voima. Kolarista kotoisin oleva Sirpa Filppa toimii näyttelijänä Kemin kaupunginteatterissa. Katja Kaulanen on Kolarin Äkäslompolosta alun perin lähtöisin oleva juuri ohjaajaksi valmistunut näyttelijä, joka asuu ja toimii tällä hetkellä Helsingissä.

Teatterivierailut

Kolarin Kulttuuritoimen kutsumana Kolarissa vierailee kiitettävästi esityksiä lähinnä Rovaniemen kaupunginteatterista, kiitos kunnansien päätöksen, joka liitti Kolarin kunnan Lapin Alueteatteriyhdistykseen. Kunta maksaa jäsenmaksua yhdistykseen 0,40 €/asukas. Alueteatteriyhdistykseen liittyneet kunnat saavat alueelleen korkeatasoisia teatterivierailuja ja kuntalaiset saavat lunastaa teatteriesityksiin lippuja halvemmalla. Kunnat saavat myös muita etuja, kuten työpajoja koululaisille (nämä täytyy kuitenkin erikseen tilata). Teatteriesityksiä on tällä hetkellä kunnassa noin 10 vuodessa ja niiden suosio on jatkuvasti kasvanut. Kun aikaisemmin lippuja on myytiin esityksiin 15-30 lippua per esitys, tulee useimpiin esityksiin nykyään jopa yli sata ihmistä. Lapsille suunnatut esitykset ovat suosituimpia.

Lastenkulttuuri

Kolarilaisten lasten kulttuuriharrastus on koulun teatterivierailujen varassa, nämä järjestää yleensä Kolarin Kulttuuritoimi. Varsinaisesti lapsille järjestettyjä muita kulttuuritapahtumia tai konsertteja on satunnaisesti noin 1-2 vuodessa. Lasten kuvataidetta on esillä jonkin verran Kolarin kansalaisopiston keväänäyttelyssä. Kouluilla ja päiväkodilla ei ole tähän asti ollut varaa tai mahdollisuutta järjestää lapsille taiteen tai musiikin työpajoja. Nyt tilanne on jonkin verran muuttunut valtion myönnettyä erityistukea kerhotoimintaan kouluissa. Päiväkoti- ja esikoulu-ikäisten taidetoimintaa ei tällä hetkellä ole muuta kuin se, mitä lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat pystyvät (yleensä kiireen keskellä) järjestämään. Tässä usein vaikeassakin työssä, perushoidon ja taidetoiminnan yhdistämisessä, he ovat onnistuneet hyvin. Kerran vuodessa seuraavana vuonna esikouluun lähtevät lapset tekevät retken johonkin

kohteeseen. Varat retkeen hankitaan itse. Joskus retkeen sisältyy näyttely- tai teatterikäynti.

Kuva 13. Kulttuurityöryhmä Väylän järjestämä lasten vappukulkue 2004.

Kolarin ala-asteen koulunjohtaja Markku Hietanen on tehnyt merkittävää työtä lastenkulttuurin eteen Kolarissa. Yhteistyössä Kansallisoopperan kanssa tehdyt koululaisesitykset Noitasapatti (1998) ja Sotatalvi (2005) olivat erinomaisia esimerkkejä koulunjohtajan aloitteellisuudesta ja lasten kyvystä innostua ja kiinnostua uudesta musiikkimuodosta, kun ammattitaitoista tukea esitysten tekemiseen on saatavissa. Esitysten solistiosuoksissa oli mukana oopperan solisteja, mutta myös koulun oppilaita, lavasteet tuotiin oopperasta. Musiikin harjoittamisesta huolehtivat lähinnä ala-asteen opettajat omat työnsä ohella. Oopperoiden toteutukseen saatiin tukea muun muassa Suomen Kulttuurirahastolta ja varsinkin Noitasapatti- esitys uutisoitiin näyttävästi muun muassa tv- kahden aamuohjelmassa.

Kulttuurityöryhmä Väylä toimi Kolarissa 2002- 2005. Väylä oli yhteenliittymä Kolarilaisia kulttuurista kiinnostuneita/taidetta tekeviä aktiivisia naisia. Yhteisenä pyrkimyksenä oli saada tapahtumia myös Kolarin kylälle, tehdä kylää viihtyisämmäksi paikaksi asua. Väylä järjesti muun muassa kaksi vapputapahtumaa lasten kulkueineen ja kahviloineen, sekä valoveistoskilpailun ja valokahvilan vuosina 2002- 2005 joulun alla Kolarin pitkänä iltana, jolloin kaupat ovat myöhään auki. Väylä järjesti myös Kolarin ensimmäisen ja tähän

mennessä ainoan taiteiden yön vuonna 2005, samaisen pitkän illan aikana. Väylä, kuten moni muukin Kolarilainen kulttuuritoiminta loppui toimijoiden uupumukseen.

Ylläksellä Äkäslompolossa on järjestetty vuosina 2002- 2003 lapsille muun muassa tonttuseikkailukuvaelmaa Valotonttujen kutsut, jossa lapset vanhempineen kulkivat suunniteltua polkua tonttujen jäljillä. Talvella 2007 Lea Kaulasen ja nukketeatteri Kompiaisen yhteistyönä esitettiin Äkäslompolon Karilassa Jäähiäisten maa -esitys, johon liittyi satupolku, jääveistoksia, nukketeatteria ja ihmisnäyttelijöitä. Jäähiäisten maa esitettiin useamman kerran ja se oli suosittu sekä paikallisten, että matkailijoiden keskuudessa.

Nuorille suunnattu toiminta ja tapahtumat

Kolarin Kontion jalkapallotoiminnassa on mukana jonkin verran nuoria, 4-h toiminnassa joitakin, partiossa jonkun verran. Seurakunnan toiminta saa mukaansa muutamia. Ainoa selkeästi nuorille suunnattu taidetoiminnan muoto on Kolarin nuorisoteatteri, joka onkin kerännyt mukavasti väkeä, tällä hetkellä noin 20 nuorta. Muutamat nuoret ovat kiinnostuneita bänditoiminnasta, mutta varsinaisia yhdessä soittavia, harjoittelevia ja esiintyviä bändejä ei kunnassa ole. Myöskään tiloja bändeille ei ole löytynyt.

Kolarin Nuorisotoimella on kolme työntekijää, joista yksi vakinainen, Eeva-Liisa Lompolojärvi. Nuorisotoimi on aktiivisesti hankkiutunut mukaan esimerkiksi Nuori Kulttuuri- hankkeeseen ja muihin nuorten kulttuuritoimintaa tukeviin hankkeisiin alueella. Tapahtumia ja korkeatasoisia kursseja on järjestetty muun muassa Muoniossa ja Kolarissa. Vaikka kurssit ovat olleet tasokkaita (esimerkiksi jazz-tanssi ja hip-hop kurssi) ei nuoria ole saatu niihin mukaan.

Kolarilaisten nuorten masentuneisuus ja mielenterveysongelma tiedetään hyvin kunnassa. Ajoittaiset itsemurhat nuorten keskuudessa järkyttävät koko yhteisöä. Useat tahot pyrkivät tukemaan nuorten kasvua, kouluun on saatu muun muassa koulukuraattori. Suurin osa nuorista voi kohtalaisen hyvin..Silti useat nuoret ovat turhautuneita, eikä ongelmien ytimeen ole päästy käsiksi. Tuntuu kuin nuoret ajalehtisivat omassa todellisuudessaan, eivätkä aikuiset välttämättä saa heihin kontaktia. Omaehtoinen Taidetoiminta, tapahtumatoiminta ja nuorten omaehtoinen nuorisotoiminta, kenties kulttuuritalo, jonka katon alle toiminnot koottaisiin voisi olla oikea ratkaisu. Arvoitus on, miksi mikään järjestetty ei tunnu kiinnostavan. Onko kysymys itsetunnosta, kokemus siitä että en kuitenkaan osaa? Jos näin on, kannustusta ja positiivista palautetta aikuisilta tarvitaan kaksin verroin

Kuva 14. Eräs Lea Kaulasen nukkehahmoista. Kuva: Juha Antikainen.

Nukketeatteri

Kolarilainen nukketeatteri Kompiainen muodostaa virkistävän poikkeuksen Kolarilaisen lastenkulttuurin tilaan. Kompiainen on nelivuotisen olemassaolonsa aikana valmistanut kaksi esitystä: Keskipokoinen kivi ja Sampo kaamoksen maassa. Molemmat esitykset ovat olleet suosittuja Kolarilaisten perheitten keskuudessa ja niitä on tilattu kauemmaksikin muun muassa Pelloon ja Kittilään. Yleisesti voidaan sanoa, että Kolarilaiset lähtevät kulttuuritilaisuuksiin sankemmin joukoin ja mieluummin, jos kysymys on lastenkulttuurista. Lapsille halutaan tarjota sitäkin, mihin ei ehkä itse olla totuttu. Nukketeatteri Kompiainen

toimii edelleen hyvin, esiintyy paljon ja valmistaa innolla uusia esityksiä. Kompiaisessa toimivat muun muassa Lea Kaulanen, Katri Puranen, Milla Ollikainen ja Marja Alatalo.

Kirjallisuus

Leimallista Kolarilaiselle kirjoittamiselle, sekä harrastamiselle että ammattimaisemmalle kirjoittamiselle on historia- ja perinnekeskeisyys. Nähdään selvästi tärkeäksi tallettaa entistä elämää jälkipolville kirjoittamalla historiikkeja erilaisista Kunnan ja kyläkuntien historiaa luotaavista aiheista; myös fiktiivinen tai osaksi fiktiivinen teksti sisältää yleensä voimakkaan pyrkimyksen tallettaa menneisyyttä.

Oiva Arvolan vahvan murteelliset ja ilmaisuvoimaiset tekstit ovat Kolarilaisittain kuuluisin ilmaus tästä kirjoittamisen muodosta. Nykyään Rovaniemellä asuva kirjailija on kotoisin Kolarin Pohjasenvaarasta ja hänen tarinoidensa ja saagojensa aiheet nousevat useimmiten Kolarilaisesta menneestä elämästä. Kaisa Halmkrona on ainut julkaissut Kolarilainen lyyrikko tällä hetkellä. Myös hänen tekstinsä ovat yleensä murteella kirjoitettuja, mutta niiden sisältö on voimakkaan omakohtainen tai tunnetiloja kuvaileva. Kaisa Halmkrona ei asu nykyään Kolarissa.

Monet kirjoittamaan ryhtyneet Kolarissa asuvat ovat eläkkeelle jääneitä henkilöitä. Tunnetuin Kolarilainen kertoja on tällä hetkellä Sulo Saukkoriipi. Eläkkeelle jäätyään hän on kirjoittanut kirjat Martta ja Aukusti, Kievarin Kaapo ja muita tarinoita, sekä Salojärveläisiä. Sulo Saukkoriipiltä on julkaistu myös runoja muun muassa Lappilaisessa Jänkä-lehdessä.

Erilaisia kylähistoriikkeja ja muisteluksia on Kolarissa kirjoitettu melko runsaasti aivan viime vuosina. Ensimmäisiä historiikin tekijöitä oli Kolarin alakoulun pitkäaikainen opettaja jo edesmennyt Pentti Jaako. Aloitettakoon opetus vaikka kouluhuonetta ei olisikaan - on eräs hänen historiikeistaan, se käsittelee Kolarin koululaitoksen vaiheita. Muita historiikkeja Kolarista: Aki Ollikainen: Routalattiat (Sieppijärven kylän historia), Jonne Vanha: Ruoskien jäljet (metsäkaartilaisten historiikki), Saarenputaan juurilla (useita tekijöitä, toimittanut Korteniemi), Esteri Vaattovaara: muisteluksia, Heikki Pudas: historiikkeja.

Kolarin Kansalaisopiston kirjoittajaryhmä julkaisi hienon pienen runoantologian Kitarisat vuonna 2007, jossa oli mukana useita kirjoittajia. Ryhmää ohjasi Milla Ollikainen. Tällä hetkellä kirjoittajaryhmää ei Kolarissa ole, vaikka pöytälaatikkoon kirjoittajia tiedetään olevan useampi kymmen.

Valokuva

Valokuvaharrastukseen Kolarissa on jonkinlaiset perinteet. Jatkuvuutta valokuvan opetukseen ei ole kuitenkaan löytynyt 80-luvun jälkeen ja digitaalinen aikakausi on tuonut omat vaatimuksensa valokuvaukseen ja erityisesti valokuvausvälineisiin. Kolarissa toimii tällä hetkellä muutamia ammattilaiskuvaajia joilla on oma yritys: Pekka Piironen ja Vesa Loponen. Muita näyttelyitä pitäneitä ja apurahojakin saaneita valokuvaajia ovat muun muassa Kai Kivelä, Mikko Jokinen ja Anna-Leena Nordberg. Valokuvanäyttelyitä Kolarissa on ollut Galleria Kellokkaassa ja Kolarin kirjaston tiloissa.

Kuva 15. On the Rocks I.

Elokuva, media

Kolarin kunnassa ei ole pysyvää elokuvateatteria. Kiertävä elokuvateatteri käy kunnassa Kolarin kirkonkylässä 1-2 kertaa vuodessa. Esitettävät elokuvat ovat lähinnä valtavirtatuotantoja, amerikkalaisia toimintaelokuvia ja lastenelokuvia. Yleensä mukana on yksi uusi kotimainen elokuva.

Kino Ylläs on nelipäiväinen elokuvafestivaali, joka järjestetään vuosittain Äkäslompolossa Ihmisen Ringissä syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna. Järjestäjinä ovat Ylläksen matkailuyhdistys ja Metsähallitus. Kino Ylläs esittää laajan kirjon elokuvia; mukana on kotimaisia luontodokumentteja, lyhytelokuvia,

uusia kotimaisia pienen tuotannon taide-elokuvia (esimerkiksi tänä syksynä elokuva Postia pappi Jaakobille) sekä suuren tuotannon kansainvälisen levityksen elokuvia (tänä syksynä esimerkiksi Harry Potter ja puoliverinen prinssi). Kino Ylläs on ollut suosittu tapahtuma ja hyvä lisä Ylläksen kulttuuritarjontaan.

Kolarin Kansalaisopisto on järjestänyt animaatio-, media-, elokuvaopetusta, joka on tarkoitettu lähinnä lapsille ja nuorille. Näissä opetusryhmissä lapsilla on ollut mahdollisuus perehtyä elokuvan tekoon. Media ja elokuvakasvatus kuuluu myös normaaliin kuvataiteen kouluopetuksen ohjelmaan. Tässäkin on tosin valitettava tuntimäärien pienuutta: kuvataiteessakin opetettavaa asiaa on paljon, eikä muutamien oppituntien aikana ehditä eri aihealueisiin kovinkaan syvällisesti perehtymään.

Kunnassa ei ole laajempaa tietokonegrafiikan, elokuvan tai animaation opetusta.

Tapahtumat

Kolarissa on pieneksi kunnaksi sängen monta festivaalityyppistä tapahtumaa. Eri tahoilla järjestetään suurin ponnistuksin kolmea musiikkipitoista juhlaa sekä yhtä elokuvafestivaalia.

Ylläs soikoon ja SMORK

Ylläs Soikoon syntyi 80-luvun lopulla tanssimusiikin ystävien festivaaliksi, jonka yhteyteen myöhemmin liitettiin tanssiorkesterien Suomenmestaruuskilpailu Smork. Ylläs Soikoon pyrki aluksi olemaan suuri tapahtuma, johon hankittiin monia kuuluisia tähtiesiintyjä kerrallaan. Ensin yleisömäärät olivatkin melkoisia, mutta vuosien mittaan suosio hiipui. Tällä hetkellä Ylläs Soikoon järjestetään pienempänä festivaalina johon liittyy myös Ylläksen harmonikkaleiri, joka on ollut tärkeä kokoava voima harrastajille ja puoliammattilaisille alueella, sekä kohtauspaikka eri-ikäisille eri puolilta Suomea tuleville soittajille. Leiriläiset ovat voineet esiintyä Ylläs Soikoon festivaalin tilaisuuksissa ja saaneet näin esiintymisvarmuutta. Leiri on ollut hyvin suosittu.

Ylläs Soikoon järjestetään vuosittain heinäkuun puolivälin paikkeilla ja se kestää noin viisi päivää. Festivaali tuottaa nykyäänkin Ylläkselle useita tanssimusiikin keskeisimpiä nykynimiä, orkestereita ja huippusolisteja. Tanssimusiikin ystävien keskuudessa Ylläs- soikoon on edelleen suosittu.

Ylläs Jazz-Blues

Ylläs Jazz- Blues perustettiin 90-luvun alussa täydentämään Ylläksen festivaalitarjontaa. Jazz-blues on onnistunut tuottamaan Ylläkselle vuosi toisensa jälkeen korkeatasoisia ja ajankohtaisia muusikkoja Suomesta ja ulkomailta. Järjestäjät ovat liittäneet taiteellisen osaamisen ja musiikintuntemuksen hyvään tilaan ja bisnestajuun järjestäessään festivaalin ohjelmaa. Myös Ylläs-jazz-bluesiin liittyy Lapin Konservatorion jazz-puolen kurssitoimintaa. Kurseille osallistuu opiskelijoita myös muista oppilaitoksista. Opettajat ovat olleet korkeatasoisia ja leirit suosittuja. Festivaalien aikana kurssien opiskelijat pääsevät myös esiintymään eri yhteyksissä. Jazz- bluesin kävijämäärät olivat aikaisemmin suurempia, mutta festivaali toimii silti kohtalaisen hyvin.

Kuva 16. Soul-yhtye Tuomo Ylläs Jazz- bluesissa 2008.

Festivaalit rahoitetaan kunnan, Ylläksen matkailuyhdistyksen, , sponsorirahojen ja pääsylipputulosten, Lapin Taidetoimikunnan ja esimerkiksi Suomen Kulttuurirahaston Lapin Rahaston tapahtumatuen avulla.

Ylläs Soikoon ja Ylläs jazz-blues kuuluivat molemmat Ylläksen musiikkitunturihankkeeseen, jonka tarkoituksena oli hakea tunnetuutta ja asiakkaita Ylläkselle myös sesonkien ulkopuolella kesällä ja pimeimmän kaamoksen aikaan. Osaltaan tässä onnistuttiin hyvin. Ylläs soikoon sekä Ylläs

jazz-blues ovat rikastuttaneet Ylläksen tarjontaa ja tuoneet uusia kävijöitä pidentäen näin matkailusesonkia. Festivaalien sekä Velho-oopperatrilogian kautta Ylläs on saavuttanut mainetta kulttuurimyönteisenä lomanviettopaikkana, josta löytyy korkeatasoista kulttuuritarjontaa. Ylläs Soikoon ja Ylläs jazz- blues ovat selkeästi ammattitaitoisimmin järjestetyt tapahtumat kunnassa ja niiden toiminta on vahvasti linkittynyt myös paikallisten yritysten toimintaan, yritykset myös hyötyvät festivaaleista. Tapahtumat onkin suunnattu pääasiassa etelästä tuleville matkailijoille, varsinkin Ylläs jazz-blues, jonka anti ei välttämättä kosketa kaikkia peruskolarilaisia.

Lappilaiseen festivaalitoimintaan liittyviä ongelmia

Ylläs-soikoon ja Ylläs jazz-bluesin toimintaan liittyy kuitenkin keskeisiä ongelmia, joista useat ovat yhteisiä kaikille Kolarissa järjestettäville tapahtumille.

1. *Matkat:* Esiintyjät joutuvat matkustamaan pitkän matkan tullakseen paikalle. Tämä aiheuttaa lisäkustannuksia, joita etelän festivaaleilla ei ole kotimaisten esiintyjien kohdalla. Järjestäjien täytyy olla aktiivisia ja auttaa kiertuejärjestelyissä, ottaa yhteyttä muihin pohjois-suomen toimijoihin, rytmittää ja linkittää; tehdä toisin sanoen myös managerin työtä, tuottajan työn lisäksi. Pyritään esimerkiksi järjestämään kiertueita, jotta matkakustannuksia voidaan jakaa toisten järjestäjien kanssa. Tämä lisää järjestäjien työmäärää huomattavasti.
2. Yleisön matkustaminen talviaikana riippuu vuorojen määrästä. Jos lennot ja junat ovat jo valmiiksi täynnä, on mahdoton kasvattaa kävijämääriä. Tämä vaatisi satsauksia liikenneyhtiöiltä. VR jazz- juna on ollut paitsi viihtyisä ja hauska, myös hyvä järjestely Ylläs jazz- bluesin kannalta. Silti se ei ole riittävä jos tapahtumaa halutaan kasvattaa.
3. *Taloudelliset resurssit.* Esimerkiksi Jyväskylän jazz-tapahtuma ja Tornio-Haaparannan yhdessä järjestämä Kaamos Jazz saavat noin kymmenen kertaa enemmän tukea kaupungeiltaan kuin Ylläs- jazz blues Kolarilta. Tämä on tietenkin ymmärrettävää, resurssit ovat täällä pienemmät. Tämä kuitenkin vaikuttaa festivaalin mahdollisuuksiin tuottaa paikalle tasokkaita nimiartistejä, mikä taas vaikuttaa kävijämäärään. Noidankehä on valmis. Silti festivaalien taso on ollut erinomainen ja joka penni on laskettu tarkasti. Festivaalia ei kuitenkaan pystytä kehittämään nykyisillä resursseilla. Apurahoja on haettu, mutta saatu hyvin nihkeästi.
4. *Henkilöresurssit.* Festivaaleja järjestetään usein lähes täysin talkoovoimin, tai pienillä palkoilla ja palkkioilla. Tekijöitä on liian vähän. On mahdotonta ylläpitää ja järjestää näin suuria festivaaleja vuosi vuoden jälkeen yhdellä tai puolella työntekijällä. Esimerkiksi Kuhmon Kamarimusiikkijuhlilla on tällä hetkellä yhdeksän ympärivuotista työntekijää, juhlan alkaessa sitä tehtiin talkoilla.

5. *Kunnan panostus.* Kolarin kunnan elinkeinotoimi on pyrkinyt tukemaan Ylläksen festivaaleja myös taloudellisesti. Kunnan pitäisi kuitenkin useamman virkamiehen voimin ottaa aktiivisempi asenne kulttuuritapahtumien tukemiseen ja suunnitella toimiva pitkántähtäimen strategia ja taloudellinen panostus. Harva tapahtuma Suomessa toimii ilman ulkopuolista tai julkista tukea. On tärkeää, että kunta aktiivisesti hakee resursseja ja toimii edusmiehenä eri tahoille. Kolariin olisi varmasti saatavissa huomattavasti enemmän hanketukea kulttuuritahoilta ja EU:sta, mutta pienten yksittäisten toimijoiden on hankala hakea rahoitusta ilman kunnan mukanaoloa.

Kuva 17. Kurtakon kulttuuriviikko Rantatalolla.

Kurtakon kulttuuriviikko

Kurtakon Kulttuuriviikko on Kolarin festivaaleista nuorin ja pienin. Sen ideana on pitää yllä kylien välisiä suhteita, perinnettä ja kyläkulttuuria. Festivaalin tarjontaan ovat kuuluneet tapahtumat Kurtakon, Venejärven ja Teurajärven kylissä, näyttelyt, kurssit, konsertit ja perinteiset iltamat. Paikallista ohjelmatarjontaa täydentämään on tuotettu korkeatasoista nykyaikansuomen musiikkia eri puolilta Suomea.

Kuva 18. Karstausta ja kehräystä Kurtakon Kulttuuriviikoilla 2004. Kuvaaja tuntematon.

Kurtakon kulttuuriviikko ei kuulu Ylläksen matkailuyhdistykseen ja se on perustettu musiikkitunturihankkeen jälkeen. Kulttuuriviikko on rahoitettu kunnan avustuksella, rahastojen pienillä avustuksilla, sponsorituella ja pääsylippituloilla. Kurtakon kulttuuriviikko järjestettiin kesällä 2009 kuudetta kertaa, yleensä se on järjestetty heinäkuun alussa ja se on kestänyt 5-7 päivää. Kurtakon Kulttuuriviikko on pienuudestaan huolimatta ehkä parhaiten pystynyt tekemään yhteistyötä yli rajojen ja tuottamaan esiintyjä Pajalasta, muualta Ruotsista, Norjasta ja saamelaisalueelta, sekä toimimaan kyliä yhdistävänä ja paikalliskulttuuria vaalivana festivaalina.

Kolarissa järjestetään muitakin tapahtumia, mutta näihin ei yleensä kuulu varsinaista taide- tai kulttuuritarjontaa, niinpä en esittele niitä tässä yhteydessä.

Velho-trilogia

Velho-trilogia, (sisälsi kolme kansanoopperaa: Velho, Riekko ja Käärme) lähti liikkeelle 1990-luvun alussa ja osui sattumalta päällekkäin pahimpien lamavuosien kanssa. Se tarjosi mahdollisuuden usealle kuntalaiselle suunnata tarmo pois arjen ongelmista; mikä puolestaan antoi Velho- oopperalle

käyttövoimaa. Velho sai alkunsa Kolarin pelimannikuoron toiveesta tehdä juhlakonsertista jotakin vähän enemmän. Samaan aikaan oli Kolarin elinkeinoasiamies lähtenyt toivoretkelle Etelä-Suomen kulttuurikohteisiin paikallisten idearikkaitten tekijämiesten kanssa tutkiakseen muualla tehtyjä esityksiä ja kansanoopperoita. Näin saatiin idea tehdä jotakin omintakeista ja paikalliseen taruun pohjautuvaa Kolarissakin.

Monien palasten lokahtamisen tuloksena syntyi Kolarilaisittain valtaviin ponnistusten jälkeen Velho-trilogia, joka valloitti yleisönsä, sekä paikalliset että matkailijat. Velhon esityksissä oli mukana yli 300 henkeä pääasiassa Kolarista, Kittilästä, Pellosta ja Muoniosta, mutta myös kauempaa. Se on tähän mennessä mittavin osoitus nykypäivän Kolarilaisesta ja yleisemmin länsi-kairan yhteishengestä ja yhteistyökyyvystä kulttuurin ja taiteen alalla, kun vain tarpeeksi koskettava sisältö sekä muoto ja sitä kautta motivaatio taiteen tekemiselle löytyy. Velhoa arvostavat yleensä skeptisimmät ja ennakkoluulisimmatkin Kolarilaiset, nekin jotka tyypilliseen Kolarilaiseen tapaan olivat ensin pitäneet hanketta ”tyhjän houraamisena”. Alun ”Ei se kannate” asenteen hävvenettyä lähes kaikki Kolarilaiset kävivät oopperoiden esitykset katsomassa, useat moneen kertaan.

Velho –trilogian käsikirjoituksen teki Kalervo Uttu, Uttu-Kalle, idean ja sisällön isä. Sävellys oli Ilpo Saastamoisen, ohjaus Keijo Kupiaisen ja kuoron johto Kai-Jussi Jankerin. Hilja Liimatainen oli toiminnan kantava voima talous- ja organisatorisella puolella.

Kaikki selvityksen yhteydessä haastatellut ovat painottaneet Velho- trilogian merkitystä paikallisille ihmisille ja paikkakunnalle. Velho oli erittäin merkittävä monella tavalla:

1. Velhon kautta luotiin viime kädessä Ylläksen maine musiikkitunturina ja lappilaisen omaleimaisen korkeakulttuurin tyysijana. Tämä maine kiirii yhä edelleen.
2. Velho oli vahva osoitus paikallisten ihmisten erinomaisesta kyvystä ja halusta luoda taidetta ja korkeakulttuuria alueellaan
3. Velho osoitti myös mistä motivaatio tähän toimintaan nousee: Paikallisten ihmisten halusta löytää ääni kulttuurilleen, kokemuksilleen ja historialleen lihan ja leivän, Lapin ja Lannan välissä
4. Velhoa voidaan pitää kulttuuritekona, jonka kautta paikalliset ihmiset pystyivät artikuloimaan oman paikkansa ja perinteensä juuret pohjois-suomalaisuuden sisällä suhteessa saamelaisuuteen. Tämä identiteetin vahvistuminen on näkynyt Velhon jälkeen monissa muissakin pyrkimyksissä alueella (Telatie-projekti, Kurtakon kulttuuriviikko, Ihmisen Rinki, paikallisuuden korostaminen matkailutarjonnassa yms.). Vaikka tätä identiteetin vahvistumista ei voida kokonaan laittaa Velhon piikkiin, on Velho-oopperalla suuri vaikutus asiaan.

5. Velho- trilogia, kuten monet muutkin osallistavat taideteokset, oli tekijöilleen erittäin tärkeä. Se ehkäisi syrjäytymistä, piti kiinni elämän syrjässä vaikeina aikoina. Oopperan tekijöiden tiivis ja innostunut porukka antoi toisilleen tukea ja kannustusta. ”Velhon henki” edisti luovuutta ja sitä kautta hyvinvointia. Vaikka oopperan vetovastuu oli muutamille henkilöille raskas, se myös antoi sisällöllisesti paljon.

Velho päättyi, kuten lähes kaikki projektit alueella turnausväsymykseen (Velhoa tehtiin kymmenen vuotta) ja muihin, esimerkiksi taloudellisiin ongelmiin, jotka olivat suurimmaksi osaksi lähtöisin yleisestä uupumuksesta ja siitä, ettei talouteen ja esityksiin liittyvistä asioista ollut sopimuksia paperilla. Velhon henki kuitenkin elää yhä ja haaveet musiikkitunturin voimakkaammasta lennosta myös oopperamusiikin, laulunäytelmien; paikallisten produktioiden ja yhteistuotantojen kautta muhivat useissa päissä. Tulossa oleva *Pieni Kansani Laulu* –laulunäytelmä (ensi-ilta elokuussa 2010) onkin jatkumoa Velhon henkeen ja paikallisuudesta ammentavaan musiikkiteatteriin ja oopperaan.

6 Kulttuurialojen koulutus- ja opiskelumahdollisuudet Kolarissa – Kansalaisopiston merkitys

Kolarin kansalaisopisto perustettiin vuonna 1969. Opiston perustamisella oli ratkaiseva merkitys paikallisen kulttuurielämän kehitykselle. Haastatellut kuvasivat kulttuuri- ja taidealan opetusta ennen Kansalaisopistoa sanoilla: täysi tyhjiö. Opetusta kulttuurin ja taiteen alalta ei ollut saatavissa ennen kansalaisopistoa. Opisto mahdollisti paitsi opiskelun, myös musiikki-instrumenttien saatavuuden.

Opiston tarkoituksena oli alun alkaen antaa mahdollisuus Kolarilaisille kohottaa yleissivistystä, opiskella uutta ja harrastaa. Tärkeintä harrastustoimintaa olivat aluksi liikunta ja musiikki, myöhemmin myös kuvataide. Kansalaisopiston vilkas kuorotoiminta ja muutamat erinomaiset opettajat kehittivät kulttuurielämää edelleen.

Kolarin Kansalaisopisto oli alun toimintavuotensa selvästi vasemmalle kallellaan, mikä vaikutti sen toimintaan myöhemminkin. Järjestettiin runsaasti tilaisuuksia ja tapahtumia, sekä kulttuurivierailuja Neuvostoliitosta. Kansalaisopistojen toimintaan, matkustamiseen, retkiin ja konsertointiin oli tuolloin saatavissa helposti rahaa.

Myöhemmin kansalaisopiston toiminta neutralisoitui, yleisen poliittisen aktiivisuuden laantuessa. Samalla myös osallistujamäärät pienenivät säilyen kuitenkin Kolarin mittakaavassa kohtuullisina. Opiston tuntimäärät saatiin

pidettyä korkeina ja näin myös valtionapuosuudet kohtuullisina. Koulutusmyynnin kautta pystyttiin ansaitsemaan opistolle rahaa, joka sitten käytettiin kurssien toteuttamiseen opiskelijoille mahdollisimman edullisin hinnoin. Opistojen toimintaa tuettiin vielä 80- 90 luvuilla huomattavasti paremmin kuin nykyään; valtionosuusprosentit ovat laskeneet ja muu tuki pienentynyt.

Kuva 19. Lasten ja nuorten kuvataidekoulun työpajaryhmän 2003 tekemä seinämaalaus Kolarin kirjastoon.

Kolarin Kansalaisopisto on perustamisestaan saakka lähes jatkuvasti joutunut perustelemaan olemassaoloaan ja rahoitustarpeitaan Kolarin kunnan suuntaan. Kunnanisiltä ei ole aina riittänyt ymmärrystä kansalaisopiston toimintaa kohtaan, opisto on jopa haluttu lakkauttaa. Kansalaisopiston toimihenkilöt ovat kuitenkin jaksaneet vastustaa tällaisia pyrkimyksiä ja opiston toiminta jatkuu virkeänä edelleen. Muutaman vuoden ajan on ollut puhetta Kolarin kansalaisopiston sulauttamisesta yhteiseen Revontuliopistoon, pohjoisen Lapin suuropistoon, jonka johto sijaitisi Kittilän kunnassa, paikallisten toimipisteiden hoitaessa kuntakohtaiset asiat. Vuonna 2008 Kolarissa päätettiin kuitenkin, ettei yhteiseen opistoon lähdetä toistaiseksi mukaan. Niinpä Kolarin Kansalaisopisto jatkaa

edelleen itsenäisenä yksikkönä. Tällä hetkellä Revontuliopistohanke on muiltakin osin jäissä.

Kolarin Kansalaisopisto on edelleen ainoa taide- ja taitoaineiden opetusta tarjoava taho peruskoulun muutamien tuntien lisäksi. Jatkuva määrärahojen pienentäminen ja toiminnan muuttuminen osittain hankerahoitteiseksi on tehnyt opiston toiminnasta vaikeampaa ja kursseista kalliimpia. Tätä on kuntalaisten ollut useinkin vaikea ymmärtää, vaikka opiston kurssit ovat edelleen yleiseen suomalaiseen opistohintatasoon verrattuna hyvin huokeita. Opiston osallistujamäärät ovat pienentyneet ja varsinkin nuoria on ollut vaikea saada osallistumaan kursseille. Nuorten penseä suhde harrastamiseen yleensä ja varsinkin kansalaisopistossa toimimiseen onkin kiintoisa seikka, joka pitäisi myös selvittää. Kysymys tässä yhteydessä kuuluukin: Kuinka Kolarilaiset nuoret mieltävät kansalaisopiston ja miksi he eivät käytä hyväkseen sen tarjontaa?

Kuva 20. Kulttuuriryörymä Väylän järjestämä taiteiden yön valokahvila 2003.

Tällä hetkellä Kolarin kansalaisopistossa voi opiskella seuraavia taideaineita: pianonsoitto(myös taiteen perusopetus), harmonikansoitto(mahdollisuus suorittaa taiteen perusopetuksen kursseja), kitaransoitto, laulu, bändikoulu, mediapaja ala-aste ikäisille ja lyhyet (viikon) kuvataiteen kurssit Sieppijärvellä ja pitempi Saarenputaalla. Pianonsoitto kuuluu taiteen perusopetuksen piiriin. Kansalaisopiston kautta järjestetään myös eri taiteenalojen lyhytkursseja, esimerkiksi yhden tai muutaman viikonlopun kursseja. Tällaisia järjestettiin myös viime vuonna muun muassa afrikkalaisen tanssin kurssi ja näyttämötyön kurssi aikuisille.

Nuorisoteatteri kouluttaa

Kolarin Nuorisoteatteri kurssittaa nuoriaan jatkuvasti. Työpajoja järjestetään lavastuksen, valojen, liikkeen, musiikin ja näyttämötyön tiimoilta tarvittaessa. Kolarin nuorisoteatteri käyttää hyväkseen myös teatteritaiteen ammattilaisia, joilla on mahdollisuus kiertueiden yhteydessä järjestää kursseja paikkakunnalla. Alueteatteriyhdistyksen kuulumisen mahdollistaa myös muutamien

teatterityöpajojen saamisen Kolarin vuosittain. Kurssia on teatterin kautta kaikille Kolarin nuorille yhteisesti järjestetty myös Kansalaisopiston kautta.

Kolarissa ei ole taidealan oppilaitoksia tai taidealoihin liittyvää muuta koulutusta. Kansalaisopisto on ainoa kanava jota kautta voidaan saada paikkakunnalle erityisosaamista, lyhytkursseja ja luentoja. Myös useat konserttikiertueisiin liittyvät kurssit ovat mahdollistuneet joustavasti kansalaisopiston kautta.

Kolarin Kansalaisopisto on kunnassa ainoa kulttuurialan toimijoita jatkuvasti työllistävä instanssi, jota kautta muualta tulleet voivat orientoitua yhteisöön. Kansalaisopisto pystyy tarjoamaan kohtuullisen toimeentulon tai osan siitä taiteilija- ja muusikko-opettajille, sekä erilaisille osaajille mahdollisuuden jakaa osaamistaan ja saada tästä toiminnasta kohtuullinen korvaus.

Kuva 21. *Hauraat*. Installaatio. Riikka Jokiahho.

Kansalaisopiston hanketoiminta

Kolarin kansalaisopisto hakee aktiivisesti resursseja alueelle myös hanketoiminnan kautta. Viimeisin rahoituksen saanut taide- ja kulttuurihanke on **Viisauden Vimma- taidelautta rajalla**. Hankkeen tarkoituksena on järjestää länsikairassa vapaamuotoista taidetoimintaa ja taiteen tekemisen ohjausta esimerkiksi kyläyhdistysten ja harrastuspiirien kautta. Toiveena on tavoittaa yksinäiset taiteen tekemisestä haaveilevat henkilöt, sekä ryhmät, joita

kiinnostaa taiteellinen lähestymistapa esimerkiksi alueen historiaan, identiteettiin, elinkeinoon, harrastukseen tai mihin tahansa kiinnostuksen kohteeseen. Tämä voi tarkoittaa monia taiteen aloja yhdistävää taideteosta lohenkalastuksesta tai piirustusnäyttelyä kylätalolla. Tarkoituksena on yhdistää hankkeeseen myös kesätapahtumia, sekä eri taidealojen ammattilaisten taidelauttavaellus Karesuvannosta Tornioon. Mukana hankkeessa ovat muun muassa tanssijat Reijo Kela ja Titta Court, näyttelijä/tanssija Katariina Angeria, muusikko Katri Puranen ja taiteilija/taideopettaja Taina Mannila.

7 Kolarin kunnan toimet kulttuurin tukemiseksi

Käytännössä ennen sotia ei kunnilla ollut juurikaan resursseja tukea kulttuuri- ja taide-elämää alueellaan. Sotien jälkeinen aika kului kiihkeän jälleenrakennuksen merkeissä ja myöhemmin poliittisten kulttuuritapahtumien parissa kommunistisen puolueen tilaisuuksissa tai maalaisliiton ja sen kautta nuorisoseurojen tilaisuuksissa. Poliittiset ristiriidat tasaantuivat vähitellen. Kolarin Kansalaisopiston myötä kulttuurielämässä alkoi uusi, vireämpi aika. Kansalaisopisto toi uusia resursseja, sen mukana alkoi esimerkiksi musiikin ja kuvataiteen opetus, jota ei aikaisemmin lainkaan ollut. Kansalaisopistoa kolarin kunta on tukenut taloudellisesti koko sen olemassaolon ajan. Tukisumman suuruus on vaihdellut ja aika ajoin sen määrästä on käyty kovakin kädenväöntö.

Vasta 70-luvun alussa annettu valtion virkapaketti rakensi kunnan toiminnan ja virkamieskunnan rakenteen suurin piirtein sellaiseksi minä sen nyt tunnemme. Perustettiin kulttuuritoimi, asetettiin kulttuurilautakunta ja perustettiin kulttuurisihteerin virka. Myös kirjastotoimi ja kirjastotoimen johtajan virka, nuorisotoimi ja nuorisosihteerin virka kuuluivat tähän virkapakettiin, samoin kuin museotoimi, jota on suurimman osan aikaa Kolarissa hoitanut kulttuurisihteerin virka.

90-luvun lama muutti kulttuurin kenttää kaikkialla suomalaisissa kunnissa. Kunnat joiden perinnössä ja arvostuksissa kulttuuri- ja taide eivät alun perinkään olleet kovin korkealla luopuivat kokonaan esimerkiksi kulttuurisihteerin virasta ja laskivat kulttuurin tukea kaikilla alueilla. Näin kävi myös Kolarissa.

Matkailun nousu ja matkailijamäärien lisääntyminen Ylläksellä aiheutti mietintää Ylläksen vetovoimatekijöistä jo 80-luvulla. Ylläs- soikoon ja Ylläs Jazz-blues festivaalit nostivat Ylläksen mainetta musiikkitunturina. Velho-trilogia oli kuitenkin se ratkaiseva kulttuuriteko, joka sai kuntalaiset vakuuttuneeksi kulttuurin- ja taiteen merkityksestä ja matkailijat Kolarilaisten kyvystä tuottaa korkeatasoisia kulttuuritapahtumia. Myös osa kunnan päättävistä virka- ja luottamusmiehistä viimeistään kulttuurimatkailun ja sen tuoman taloudellisen hyödyn kautta ymmärsi kulttuuri- ja taidetoiminnan merkityksen alueelle. Ylläksen kehittämiseksi saatiin useita hankkeita muun muassa

musiikkitunturihanke. Näissä hankkeissa kunnan tuki ja osuus on ollut merkittävä. Kunta on tukenut alueellaan olevia tapahtumia (Ylläs-soikoon festivaalia, Ylläs Jazz-blues festivaalia ja Kurtakon Kulttuuriviikkoja) vuosittain. Kunta tuki myös Velho-trilogiaa vahvasti. Tämä tukitoiminta voidaan nähdä kannattavaksi sijoitukseksi matkailuun, yhteen kunnan keskeisimmistä elinkeinoista.

On huomattava, että suurin osa kunnan kulttuuritoiminnasta on tapahtunut talkoopohjalta, kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kautta. Palkattuja kulttuurintekijöitä on ollut yksi tai kaksi muutaman kuukauden työsuhteessa tai puolipäiväisessä työssä. Ilman palkkasatsauksia toiminta tapahtuu lyhytjänteisissä pätkissä ja toimijat uupuvat. Laman seurauksena kulttuurisihteerin toimi hajautettiin kansalaisopistoon, kulttuuritoimeen ja nuorisotoimeen, mistä johtuu tällä hetkellä vallitseva tilanne, jossa kukaan ei ehdi (halusta tai taidoista huolimatta) hoitaa työtä kunnolla.

Samalla kun kunnassa on ymmärretty kulttuurin positiivinen vaikutus matkailuun, ovat kansalaisopiston kautta tarjotut kuntalaisten kulttuuri- ja taide harrastusmahdollisuudet kaventuneet. 90-luvun lopun kaivosten lakkautusten tuoma henkilökato ja siitä aiheutunut resurssien supistuminen, muun muassa taide- ja harrastusryhmien opettajien puute, on muuttunut pysyväksi tilanteeksi.

Kulttuurin taloudelliset resurssit ja määrärahat Kolarissa

Kulttuuritoimi on kirjastotoimen kautta pystynyt venyttämään penniä. Kolarin kulttuuritoimen määräraha tälle vuodelle oli 32 000 €. Tästä summasta maksettiin museotoimen vastaavan palkka kesälle 2009, kirjastotoimen johtajan palkasta 20 % (mainittu kulttuurisihteerin toimesta pilkottu kulttuuritoimen osuus), alueteatterijäsenmaksu 1500 €, hakemusten perusteella myönnettävät avustukset (yhteensä 5300 €). Varsinaiseen muuhun kulttuurin tuottamistoimintaan (konsertit, muut teatterivierailut, kulttuuriretket Kolarista muualle, näyttelytoiminta, tanssiesitysten tuottaminen) jää 5800 €. Näillä resursseilla Kolarissa on saatu n. 10 näytelmää (lasten – ja aikuisten näytelmiä, kouluvierailuja) ja kaksi teatteriretkeä (jonka kustannuksiin ihmiset itse osallistuivat). Lippuhinnat useimpiin esityksiin ovat olleet kuntalaisille hyvin edullisia (2 €). Kulttuuritoimelle myönnetty summa on siis erittäin pieni, eikä sillä juuri toimintoja kehitetä. Toisaalta hyvällä suunnittelulla sillä on saatu paljon nimenomaan teatteriesityksiä, konsertit kun eivät Kolarissa kerää yleisöä. Erittäin tärkeitä ovat olleet kulttuuritoimen kautta järjestetyt teatterivierailut kouluilla. Nämä ovatkin olleet useiden lasten ainoa elävä kosketus taiteeseen. Tilanne onkin muuttunut parempaan suuntaan kunnan tarjoamien kulttuuripalvelujen suhteen sitten 90-luvun lopun ja 2000-luvun alun.

Lähes kaikki Kolarilainen kulttuuritoimen ulkopuolinen toiminta rahoitetaan:

- Elinkeinotoimen pienellä satsauksella

- Kulttuuritoimen pienellä satsauksella
- Sponsorituella (yritykset, Ylläksen festivaaleille lähinnä Ylläksen matkailuyhdistyksen jäsenmaksun kautta)
- Pääsylipputulolla, kahvilamyynnillä ja arvoilla
- Kulttuurirahaston Lapin Rahaston tuella
- Lapin Taidetoimikunnan avustuksella
- Hankerahoituksella paikallisen Leader-toimintaryhmän kautta (Kyläkulttuuria tunturien maassa, yleensä EU:n maaseutu- tai sosiaalirahaston kautta, Lapin Työ- ja elinkeinokeskuksen hyväksymänä. Tämä on paperisotaa paljon vaativa raskas rahoitusmalli.)

Hankerahoituksen kautta on mahdollista saada suurempia summia jolla palkata henkilöitä, kun vain asiantunteva hankehallinnoija löytyy. Ilman hankerahoitusta, pienistä paloista kokoamalla on mahdollista saada kasaan n. 10 000 €, jolla ei palkata ketään, mutta järjestetään kenties pieni festivaali tai taidetapahtuma. Yleensä avustukset ja säätiötuet jäävät alle 5000 €. Tapahtumissa pääsylipputuloihin talouden kannattelijana ei yleensä ole luottaminen.

8 Pohdintaa

Kolarissa on jo jonkun aikaa rakennettu kuvaa kunnasta kulttuurimyönteisenä, omintakeisena, kulttuuria tuottavana ja suosivana paikkakuntana. Kuitenkin kulttuurin ja koulutuksen resursseja ollaan karsittu kaiken aikaa. Tässä tehdäänkin kunnassa suuri virhe laajassa ja pitkässä katsannossa, sahataan oksaa jolla istutaan.

Ei ole helppoa rakentaa kulttuurimyönteistä julkisuuskuvaa joka osaltaan selkeästi tuo Ylläkselle lisää matkailijoita, pidentää sesonkia ja luo mahdollisuuden yhteisön hyvinvoinnin kannalta kestäväan matkailuun (huom.! kulttuuri- ja luontomatkailu orientoituneet perhekeskeiset lomailijat tuovat vähemmän sosiaalisia ongelmia). Tässä on kuitenkin onnistuttu Ylläksellä. Hyväksi havaittua linjaa pitäisi pystyä jatkamaan ja saatu tietotaito jakaa tuleville sukupolville. Kolarisiin, Ylläkselle tulisi perustaa taidealojen keskiasteen koulutusta, jotta saataisiin jatkuvuutta hyviin hankkeisiin eri puolilla kuntaa. Lisäksi tulisi saada Kolarisiin laajempi musiikinopetuspohja sekä musiikkiopisto, jolloin lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus kehittää osaamistaan jopa ammattiin saakka.

On tärkeää huomioida, ettei kulttuuria ja taidetta olennaisilta osiltaan voida yksinomaan alistaa matkailun käyttöön. On paremminkin luotava kulttuuri- ja taidetoimintaa tukevat puitteet ja asenteet ja ymmärtää kulttuuri arvoksi, joka sinänsä tuottaa esimerkiksi terveyttä ja hyvinvointia. On myös järjestettävä

alueen taiteen perusopetus ja jatko-opetus mahdollisimman hyvälle tolalle. Tältä pohjalta nousee paitsi vilkasta kulttuurielämää ja kuntalaisten hyvinvointia, myös arvokasta taidetta, joka laadun ja oikean markkinoinnin kautta löytää varsinkin Ylläkseltä, mutta myös muualta asiakaskuntansa.

Kuva 22. Esiintyjä Norjasta, Meän- ja Saamenmaasta Kurtakon kulttuuriviikolla 2007.

Kulttuuritoimintojen pitäisi yltää Ylläkseltä ja muista tapahtumakeskuksista myös järvikyliin saakka Kolarin kirkonkylästä puhumattakaan. On ajateltava jatkuvuutta, pitkäjänteisesti. On tärkeää, että nuoret pääsevät tutustumaan kulttuurin tuotteisiin ja opiskelemaan niiden tekemistä jos halutaan kulttuuritoiminta kehittyväksi ja kukoistavaksi. Harrastusmahdollisuuksia tulee olla laajasti ja erityisesti lasten ja nuorten harrastus ja kulttuuritoimintaan tulee panostaa. Kulttuurin tekijät eivät tule tyhjistä.

Tietääkseni jotkut suomalaiset kunnat ovat laman jälkeen palauttaneet kulttuurisihteerin toimen ja huomanneet säästävänsä rahaa maksaessaan yhdelle henkilölle kunnassa kokopäiväisen palkan kulttuuritoiminnan ylläpitämisestä. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että moniin kulttuuritoimintoihin on tänä päivänä suomessa saatavissa runsaasti erilaista hankerahaa läänin-, valtion-, ja EU:n kautta. Hankkeitten hakeminen ja hallinnointi on kuitenkin työläs prosessi; muun päivätyön ohella jäävät hankkeen hakupaperit monilta kirjoittamatta, vaikka hyviä ideoita löytyisikin. Näissä muutamissa kunnissa

hankkeitten hakemisesta huolehtii kulttuurisihteeri, joka kartoittaa kunnan, kylien ja kuntalaisten tarpeet, laatii hakemuksia ja osaksi myös hallinnoi hankkeita muun kulttuuritoimen edistämisen lisäksi. Tätä mallia voi suositella myös Kolarille. On ensiarvoisen tärkeää ymmärtää että kulttuuri tai taide ei tarkoita rakennuksia, vaan luovia ihmisiä jotka muuttavat ilmapiiriä ja tuovat asioihin tapahtumisen tunnelman. Nämä ihmiset voivat olla kulttuurin tuottajia, taiteen tukijoita, taiteen tekijöitä. Tämä ympäristön ja paikalliskulttuurin lisäksi houkuttelee taiteilijoita ja luo tilaisuuden taideteosten syntyymiseen.

Kolarissa ei ole täysin ymmärretty, että komean luonnon lisäksi tarvitaan muitakin asioita jotka houkuttelevat ihmisiä asumaan ja jäämään Kolarisiin. Myös Kolarilaisten nuorten pitäisi saada kokemus viihtyisästä kotikunnasta, johon haluaa palata opiskelujen tai viimeistään perheen perustamisen jälkeen. Monille henkilöille aktiivinen kulttuuritoiminta voi tilan, luonnon sekä välittömän ja konstaillemattoman ihmisten välisen kanssakäymisen lisäksi olla se tekijä, joka saa jäämään alueelle, kun työtä löytyy esimerkiksi matkailun tai kaivostoiminnan parista.

Kun Kolarissa puhutaan taiteesta positiiviseen sävyyn, liittyy siihen lähes aina pohdinta Kolarilaisesta itsetunnosta ja identiteetistä. Taiteen kautta näitä voidaan vahvistaa ja selkeyttää; ollaan valmiimpia kohtaamaan esimerkiksi matkailun tuomat ilmiöt, positiiviset ja negatiiviset. Varsinkin nuoret tarvitsevat taiteen kaltaista välinettä nyky maailman jäsentämiseen; menneisyys ja nykyisyys elävät heissä yhtä aikaa.

Työvoimahallinnon puolella huomattiin selkeä työllistävä ja syrjäytymistä estävä vaikutus Ylläksen musiikkifestivaalien perustamisen ja Velho-trilogian toiminnan kautta ja aikana. Ylläksen yrittäjät ovat huomanneet positiivisen vaikutuksen myös konkreettisesti kassavirroissaan. Kenties lamastakin selvittää Ylläksellä paremmin. Pelkkiin ydintoimintoihin keskittyminen matkailun alalla riittää kenties jonkin aikaa, mutta se ei ole kestävä kehitys. Ihmiset haluavat enemmän. Ylläksen festivaalien ja produktoiden ja muiden Kolarilaisten kulttuuritoimijoiden ja harrastajien pyrkimykset voivat olla erityyppisiä, mutta ne kaikki kertovat samasta asiasta: kunnassa olevasta loistavasta potentiaalista joka kannattaa hyödyntää positiivisella tavalla kunnan ja sitä kautta yhteiseksi hyväksi.

Viime vuosina ovat jatkuvat kunnan säästöpainet kohdistuneet nimenomaan kulttuuri- ja sivistystoimeen. Tästä jatkuvasta peukaloruuvista on päästävä eroon ja löydettävä kohtuullinen toimintataso, jota yhteisin ponnistuksin ylläpidetään kulttuurin ja sivistystoimen alalla. Jatkuva epävarmuus, nopeat ja linjattomat päätökset, selkeän kauaskantoisen näkemyksen puute aiheuttavat turhautumista toimijoissa.

On päästävä silppu- juustohöylä- ja tilkkutäkkisuunnittelusta pitkäjänteiseen toimintaan, jossa voidaan suunnitella asioita vuosiksi eteenpäin ja kehittää koulutusta, opetusta ja taide- ja kulttuurielämää laajassa kaareissa. On hyväksyttävä ja ymmärrettävä, että Kolarissa ei viimeinen sammuta valoja; tappiomielialan aika on ohi. Kolarissa on monia tahoja ja yksittäisiä ihmisiä jotka

jatkuvasti ponnistelevat mielekkään elinympäristön, hyvätasoisien koulutuksen ja vireän kulttuurielämän eteen. Virkamiesten tehtävä on tässä toimia kotikunnan puolesta ja katsoa että rahaa ja muita resursseja välttämättömään ja hyvätasoiseen opetukseen, koulutukseen ja kulttuuriin on saatavilla, sekä ammattitaitoisia henkilöitä näitä tavoitteita toteuttamaan.

Kulttuuri- ja taide-elämän olemassaoloa ei tarvitse perustella pelkästään taloudellisesti tai pelkästään hyvinvoinnin kannalta. On nähtävä, että Kolarin kunnassa me tarvitsemme näitä molempia näkökantoja itsestään selvinä satsauksina matkailuun ja tavallisten kuntalaisten arkipäivään. Nämä näkökannat eivät ole vastakkaisia vaan olennaisesti tukevat toisiaan ja vaikuttavat toisiinsa.

9 Näköaloja tulevaisuuteen

Perustaltaan vireää ja lahjakkuutta pursuavaa taiteen ja kulttuurin kenttää Kolarissa vaivaa pirstaleisuus ja resurssien puute. Eri toimijat yrittävät yksin rakentaa kulttuurin kenttää ja uupuvat. Tämä on voimavarojen haaskausta. Toiminnasta puuttuu suunnitelmallisuus, kokoava voima ja pitkäjänteisyys. Ei voida jatkuvasti miettiä pelkästään taloutta ja koittaa saada halvalla paljon. On katsottava mitä todella halutaan kehittää ja mietittävä miten sen jälkeen käytetään resursseja mahdollisimman hyvin.

Seuraavassa esitän joitakin konkreettisia ehdotuksia Kolarilaisen kulttuuri- ja taide-elämän elvyttämiseksi. Useat ideoista ovat haastateltavien kanssa käytyjen keskustelujen tulosta, osa taas omia ideoitani, joita olen testannut haastateltaviini ja saanut hyväksyntään pohdinnoilleni.

Kansalaisopiston toiminnan nostaminen uuteen kukoistukseen

- a) Kansalaisopiston rehtorin työn tekeminen kokopäiväiseksi puolipäiväisen sijasta. Tällöin rehtorilla olisi paremmat mahdollisuudet suunnitella ja hakea myös ulkopuolista rahoitusta kaikin mahdollisin keinoin.
- b) Edelliseen liittyen: Taiteen perusopetuksen saattaminen paremmalle tasolle kansalaisopiston kautta. Tällöin mahdollistuisi kuvataidekoulun perustaminen ja lisäopettajien palkkaaminen kansalaisopiston tarjonnan laajentamiseksi.
- c) Musiikkiopiston sivupisteen saaminen Kolarisiin.
- d) Edelleen liittyen kansalaisopiston kehittämiseen. Päätoiminen rehtori pystyisi käymään läpi kädenväännön musiikkiopiston sivupisteestä. Musiikkiopisto-opetus mahdollistaisi ammatilliseen muusikkouteen

tähtävään musiikinopetuksen. Tätä tarvitsevat Kolarin lahjakkaat lapset ja nuoret. Tätä tarvitsee myös musiikkিতunturi.

Kulttuuritoimen viran keskittäminen takaisin kulttuurisihteerin viraksi

1. Palkataan asiantunteva kulttuurisihteeriksi hakemaan hankerahoitusta ja suunnittelemaan toimintaa, kolarilaisia, kylä- ja yrittäjiä kuunnellen
2. Lasten- ja nuorten kulttuurin tukeminen tapahtumilla, näyttelyillä, konserteilla. Tämä tulisi myös erityisesti kulttuurisihteerin tehtäväksi yhdessä nuorisotoimen kanssa.
3. Kulttuurisihteerin tehtäväksi määrätietoinen näyttely ja konserttitoiminnan kehittäminen, sekä esiintyvien taiteilijoiden kiertueiden järjestäminen Ylläksellä ja kirkonkylällä.
4. Kulttuurisihteerin jatkuvasti yhteydessä kunnan kulttuuritoimijoihin, valppaana tarjoamaan rahoitustukea ja neuvoja puuhamiehille ja – naisille.

Koulutoimen kehittäminen taideaineiden opetuksen ja harrastuksen osalta. Kouluihin lisää resursseja:

- a) Työpajat ja taidejaksot takaisin esiopetukseen, peruskouluun ja lukioon
- b) Teatteri, kuvataide ja musiikkikerhot takaisin kouluihin
- c) Tarpeeksi tunteja taide- ja taitoaineille peruskouluun ja lukioon
- d) Ilmaisia pääsylippuja koululaisille, konsertti ja teatterikäynnit entistä laajemmin osaksi kouluopetusta (integroituna äidinkielen, musiikin, kuvataiteen ja historian tunteihin)

Kolmannen sektorin riippumattomien taide- ja kulttuuritapahtumien järjestäjien tukeminen:

- a) Taide- ja kulttuuritapahtumien järjestäjien yhteistoiminnan kehittäminen: Miten toimia yhdessä, tukea toisia, säilyttää omaa toimintaa, löytää rahoitusta. Kulttuurisihteerin rahoitusapuna ja löyhänä linkkinä toimijoiden välillä.
- b) Keinojen löytäminen kulttuuritoimijoiden toimintauupumuksen välttämiseen. Esimerkiksi Kulttuurisihteerin koordinoima rytmitys tai rahoituksen vuorottelu eri tapahtumien välillä, yhteistapahtumat joinakin vuosina.

- c) Koulutusta taiteen- ja kulttuurin tuottamiseen, yhteistyötapaamisia alueen toimijoiden kanssa myös Ylläkselle.

Keskiasteen taideoppilaitoksen perustaminen Ylläkselle (opetettavat aineet: esimerkiksi teatteri, musiikki, kuvataide, taideterapia, lavastus, äänitekniikka, valotekniikka, tanssi, video/elokuva)

Keskiasteen oppilaitoksen perustaminen esimerkiksi Ylläkselle vaikuttaa alkuun utopistiselta. Asiaa on kuitenkin tuumittu aikaisemminkin. Opetusviranomaisten viesti tällä hetkellä on, että taiteen alan ammattilaisia koulutetaan liikaa. Jos kuitenkin saataisiin viranomaiset vakuuttumaan siitä, että koulutuksen saaneille löytyy työtä lapista matkailukeskuksien ja kuntien opetushenkilöinä ja ammattitaitoisina paikallisprojektien vetäjinä, oppilaitosidealla olisi mahdollisuus toteutua.

Kuva 23. *Pappa ja Pojat*. Taiteiden yö 2005.

Oppilaitoksen perustamisen kautta olisi mahdollista kasvattaa paikallisia osajia, joiden kykyjä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi Ylläksen ooppera ja näytelmäproduktioissa. Opiskelijat puolestaan saisivat runsaasti mahdollisuuksia opinnäytetöihin sekä laajemmissa paikallisissa produktioissa, että Ylläksen yrityksissä, Luontokeskus kellokkaassa ja ulkoilmateatteri Ihmisen Ringissä. Oppilaitoksen opettajat voisivat toimia myös Kolarin

Kansalaisopistossa, näin heidän osaamisestaan hyötyisivät Kolarilaiset laajasti. Taiteilija-opettajat tekisivät omia produktioitaan Ylläksellä ja Kolarin alueella rikastuttaen kulttuuri-elämää näyttelyin, teatteri-, tanssi-, ja musiikkiesityksin.

Taiteen alan toimijoiden on helppo luoda suhteita toisiinsa ylitse kieli- ja kulttuurirajojen. Taide kaikissa muodoissaan on kansainvälisin ei-kielellinen kommunikointitapa. Kansainvälisiä taiteilijavieraita ei saada Kolarisiin hankkeiden kautta, vaan alueella toimivien taiteilijoiden, ystävien, kutsumana.

Pohjoinen taidekoulu olisi atraktiivinen monelle taiteen alan toimijalle eksoottisuutensa, erilaisen kulttuuriympäristön, rauhan ja luonnonläheisyyden vuoksi. Koulu rahoitettaisiin opetusministeriön tuella ja hankkeilla. Se voisi liittyä myös Ylläs-instituuttiin. Oppilasmäärä pidettäisiin pienenä; nelivuotisessa koulutuksessa voisi olla neljä oppilasta/vuosikurssi, vuosikursseja aloitettaisiin joka toinen tai kolmas vuosi.

Pohjoinen taidekoulu voisi keskittää osaamistaan arktiseen taiteeseen ja ympäristön ja luontosuhteen hyödyntämiseen. Kylien kanssa tehdyt yhteistyöprojektit integroisivat opiskelijat ympäristöön ja paikalliset ihmiset saisivat yhden kiinnostuneen joukon toteuttamaan yhdessä Kolarilaisten kanssa taide- ja kulttuuriprojekteja.

Muita Kolarilaisissa päissä muhivia kulttuurisuunnitelmia ja ajatuksia

- Taiteilijaresidenssien perustaminen, Kolarin kylälle, Äkäslompoloon tai järvikyliin
- Lastenkulttuurin festivaali kylälle
- Kulttuuritalo Kolarin kylälle
- Kaikesta ei saa tehdä matkailutuotteita! Tapahtumat enemmän taiteilijoista lähtöisin.
- Lasten ja nuorten taideharrastus erittäin tärkeää!
- Laajempaa elokuvan ja mediataiteen opetusta lapsille, nuorille ja aikuisille!
- Tehdään vetonaula politiikasta ja uskonnosta, hurmahenkisestä ja punaisesta menneisyydestä! Uskonnollinen hurmos iloiseksi teatteriksi, poliittinen käyttääminen farssiksi! Rohkeutta enemmän, Kolari ei saa hävetä itseään! Teatterin keinoilla voitaisi puhutella ihmisiä.
- Täytyisi olla joku paikka missä näkisi millainen Kolari oli ennen sotaa.
- Sinfoniaorkesteri jokijälle pilkkiaikaan ja poroajokisat! Jotakin uutta ja hullunhauskaa, mistä näkee että täällä osataan yllättää ja ajatella huumorilla! Lappilaiset osaavat kertoa tarinoita. Me taidamme absurdin, omituisen, pelottavankin tilannehumorin, joka kutkuttaa.

- Jatkuvuutta! Kaikki aina aloitettava atomitasolta.
- Kulttuuri on hyväksi Kolarin imagolle!
- Täytyy investoida ihmisiin! Oikeat innostuneet ihmiset tekevät kulttuurin, eivät pelkät virkamiehet.
- Kaikkien elämäntapaan kulttuuri ja taide eivät kuulu, esimerkiksi luonnossa toimiminen saattaa korvata tämän osa-alueen. Lapset kuitenkin usein halutaan tuoda kulttuuritapahtumiin, halutaan että he näkevät ja kuulevat taidetta ja oppivat nauttimaan siitä.
- Ammattiyhdistykset ostavat jäsenilleen teatterilippuja. Muutkin voisivat tulla tähän mukaan, vaikkapa eläkeläisjärjestöt.
- Peruskolarilaisille usein luontoon liittyvät asiat, polut, maamerkit ja niihin liittyvät tarinat tärkeitä asioita. Tämä on ihmisten sisällä; luonto, luonnosta löytyvät tarinat ja laulu.
- Kolarin kulttuurielämän kehittäminen on ollut satunnaista ja yksittäisistä ihmisistä kiinni. Pitäisi olla strategia, johon pitkäjänteisesti sitoudutaan.
- Moni asia kulttuurin saralla ei ole kustannuskysymys vaan kyse on halusta järjestää asiat ja saada ne toimimaan kuntaa ja kuntalaisia tyydyttävällä tavalla.
- Täytyy olla mahdollista maalailta ja visioida!

10 Loppusanat

Kaikille kulttuuri ja taide eivät ole tärkeitä. Kuitenkin usealle Kolarilaiselle kulttuuri voi tarjota virkistystä ja voimavaroja arkeen.

Uskallusta ja näkemystä ei Kolarista puutu. Etsittävä on vielä yhteistoimintakykyä, itsetuntoa ja kunnan johdon selkeää tuki kulttuuripyynnöille. Näillä eväillä tulevaisuus näyttää, jos ei ruusuiselta, niin ainakin ylärinteen puut jo valaistuvat kaamoksen jälkeen, naapurit porisevat keskenään ja kylät kuin selkosetkin hyrähtävät elämään. Ja ehkäpä löytyy se yhteistyön ja taiteen tila myös Väylän yli.

11 Kirjallisuutta aiheesta

Useimmat tässä mainitut kirjat ja artikkelit löytyvät Kolarin kunnan kirjastosta.

Cantell, Timo 1993. **Kannattaako kulttuuri – Kulttuurisektori ja kaupunkien kehityshankkeet.** Tietokeskus. Helsinki.

Cantell, Timo & Sulevi Riukulehto 2001. **Perinnettä vai bisnestä – Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet.** Atena.

Haavikko, Ritva & Jan-Erik Ruth 1984 (toim.) **Luovuuden ulottuvuudet.** Weilin-Göös. Espoo.

Hakkola, Kirsti, Sirkka Laitinen & Mirja Ovaska-Airasmaa 1991. **Lasten taidekasvatus.** Karisto.

Hakomäki, Hanna 2007. **Tarinasäveltämisen taito.** Ps-kustannus. TAITO-sarja. WS Bookwell Oy.

Hohenthal-Antin, Leonie 2006. **Kutkuttavaa taidetta – Taidetoiminta seniori- ja vanhustyössä.** PS-Kustannus, WS Bookwell. Juva 2006.

Hongisto-Åberg, Marja, Anne Lindeberg-Piiroinen, Leena Mäkinen & Päivi Kerola (toim.) 2001. **Musiikki varhaiskasvatuksessa – Hih, hoh, musisoi.** Tampere.

Hyyppä, Markku T. 2001. Lääkitseekö kulttuuri? Suomen Lääkärilehti 41/2001.

Ihanus, Juhani 1995. **Vaieta vai sanoa – Kirjallisuusterapia kasvutyössä.** Gummerus.

- Ilmonen, Kari 1998. **Kulttuuri alueen käyttövarana – Kulttuuripolitiikan hallitsevat ja marginaaliset diskurssit Keski-Pohjanmaalla.** Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja n:o 32. Joensuu.
- Jalovaara, Esko. 2005. **Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa.** Pilot kustannus.
- Kangas, Anita ja Juha Virkki 1999 (toim.) **Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet.** SoPhi, Jyväskylä.
- Karppinen, Seija, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen 2000. **Elämysten alkupoluilla – Lähtökohtia alle 3- vuotiaiden taidekasvatukseen.** Tanner Paino. Tampere.
- Karskela, Veikko: Nyt se on todistettu. Kulttuuriharrastukset kohentavat terveyttä. Suomen Lääkärilehti 21–22/2001.
- Kemppinen, Pentti 2002. **Kasvatusvisualisointi 1 – Ajatuksia lasten ja nuorten kasvatuksesta.** Kannustusvalmennus P. & K. OY, Vantaa.
- 2002. **Kasvatusvisualisointi 2 – Asenteiden, arvojen ja produktiivisuuden muokkaaminen.** Kannustusvalmennus P. & K. Vantaa.
- Konlaan, Boikum Benson 2001. **Cultural experience and health – The coherence of health and leisure time activities.** Umeå University Medical Dissertations, new series No. 706.
- Lehtonen, Kimmo 1999 (toim.) **Musiikki terveyden edistäjänä.** (WSOY, SHKS. Juva.
- Mäkelä, Marja-Leena Mäkelä 2005. **Sanaista taidetta – Sanataide.** Gummerus OY, Helsinki 2005)
- Mäki, Silja & Terhikki Linnainmaa 2005 (toim.) **Hoitavat sanat – Opas kirjallisuusterapiaan.** Kustannus OY Duodecim. Jyväskylä.
- Oksala, Pellervo 1978. **Ihminen, kulttuuri ja taide – Filosofisia yleisopintoja 4.** Gummerus. Jyväskylä.
- Owens, Allan & Keith Barber 2002. **Draama-suunnistus – Prosessidraaman arviointi ja reflektointi.** (Alkuteos Mapping Drama). Gummerus Jyväskylä.
- Puolimatka, Tapio 2004. **Kasvatus, arvot ja tunteet.** Tammi. Vantaa.
- Saloranta, Outi 2002 (toim.) **Esimmäiset kouluvuodet, perusopetuksen vuosiluokkien 1-2 opetus.** Opetushallitus.
- Sarmavuori, Katri 2007. **Miten opetan ja tutkin äidinkieltä ja kirjallisuutta.** Gummerus. Vaajakoski.

Sevänen, Erkki 1998. **Taide instituutiona ja järjestelmänä – Modernin taide-elämän historiallis-sosiologiset mallit.** SKS. Vaasa.

Vanhala, Hanna-Maria 2003 (toim.) **Elämän kevät – Luovuuden kautta kasvuun. Käsikirja luovan toiminnan ohjaamiseen asiakastyössä.** Gummerus. Jyväskylä.

Välimäki, Matti 1999 (toim.) **Elävästi kuvaa: Kokemuksia lasten- ja nuorten elokuvaopetuksesta.** Elokuva- ja televisiokasvatuskeskus, Helsinki.

Tarkkonen, Tuula & Pirkko Sassi 2006 (toim.) **Lapsi ja taide – Puheenvuoroja taidekasvatuksesta.** Cosmoprint.

Uusikylä, Kari & Jane Piirto 1999. **Luovuus – Taito löytää, rohkeus toteuttaa.** Arena kustannus. Juva.

Nettilinkkejä:

Kultur och hälsa i nordisk samverkan. Uumajan kunta.

<http://www.umea.se/umeakommun/kulturfritid/kultur/kulturochhalsainordisksamverkan.4.bbd1b101a585d7048000177889.html>. Luettu 18.11.2009.

Kulttuuri tulossa reseptilääkkeeksi Ruotsissa. HS 11.11.2009.

<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Kulttuuri+tulossa+reseptil%C3%A4%C3%A4kkeeksi+Ruotsissa/1135250640105>. Luettu 18.11.2009.

Kulttuuritapahtuman kehityksestä ja dynamiikasta kiinnostuneen kannattaa tutustua Kuhmon Kamarimusiikkijuhlan nettisivuihin osoitteella www.kuhmofestival.fi klikkaa kohdasta historia. Luettu 18.11.2009.

12 Liite. Kulttuurialan toimijat Kolarissa

Käsitteiden selventämiseksi

Koska esimerkiksi taiteilija tai taiteen alan ammattilainen ovat melko häilyviä käsitteitä joita käytetään eri yhteyksissä eri tavoin, haluan tässä selventää, mitä eri käsitteillä tässä esityksessä tarkoitan. Määrittelyni noudattaa yleistä, taideyhteisöissä ja julkisessa kulttuurikeskustelussa käytössä olevaa linjaa.

Taiteilijalla tarkoitan henkilöä, joka:

- tulkitsee musiikkia yleisölle (konsertoi) joko jonkun soittimen tai laulun virtuosina tai orkesterin jäsenenä
- tekee uniikkeja taideteoksia, joissa on voimakkaan persoonallinen sisältö ja järjestää näyttelyitä
- kirjoittaa runoja tai proosaa ja ylittää julkaisukynnyksen
- rakentaa itsenäisiä tanssikoreografioita ja esittää niitä yleisölle, tai esiintyy muiden tekemissä koreografioissa
- esiintyy näyttelijänä erilaisissa produktioissa, joko free lancerina tai teatteriin kiinnitettynä näyttelijänä
- ohjaa näytelmiä ja näyttämöproduktioita
- säveltää uniikkeja musiikkikappaleita, joita esitetään tai levytetään
- sanoittaa uniikkeja musiikkikappaleita, joita esitetään tai levytetään

Taiteen alan ammattilaisilla tarkoitan henkilöitä, jotka omalla taideosaamisellaan hankkivat elantonsa:

- keikkamuusikko, orkesteri/solistimuusikko
- kuvataiteilija joka elää taiteen myynnillä ja apurahoilla, osallistuu jyrtyttyihin näyttelyihin
- kirjailija joka elää kirjojensa provisioilla ja apurahoilla, televisio- ja näytelmäkäsikirjoituksilla, elämänkertojen laatimisella, laulujen sanoituksilla yms.
- tanssija joka elää esiintymispalkkioilla ja apurahoilla
- näyttelijä, joka elää teatterin näyttelijänpalkalla tai free lance näyttelijän palkkioilla ja mahdollisesti apurahoilla
- ohjaaja, joka elää ohjauspalkkioilla, teatterin ohjaajan palkalla tai apurahoilla

- säveltäjä, joka elää sävellyspalkkioilla, muusikkona ja apurahoilla
- henkilöt jotka toimivat uutta luovina taiteilijoina useilla taiteen aloilla ja saavat siitä elantonsa

Puoliammatillaiset hankkivat osan elannostaan taideosaamisellaan ja osan opettamisella ja esimerkiksi käsityömyynnillä tai toimimalla aivan muussa ammatissa.

Taiteen harrastajat eivät saa taloudellista hyötyä/pyri taloudelliseen hyötyyn toiminnallaan, vaan toimivat omaksi ilokseen. Harrastajuudesta on kuitenkin mahdollisuus halutessa pyrkiä ammattilaisuuteen. Ilman harrastajuutta ei ole ammattilaisuutta.

Taidekoulutus. Taiteen ammattilaisuuteen liitetään usein taidekoulutus. Esimerkiksi apurahoja hakiessa tämä on tärkeä kriteeri. Taiteen alalla toimii ammattilaisina kuitenkin myös useita itseoppineita taiteilijoita.

Apurahasysteemi on järjestetty suomalaisen kulttuurielämän tueksi. Ilman apurahoja meillä tuskin olisi niin paljon korkeatasoista ja menestynyttä taidetta kuin nyt. Apurahoja myönnetään hakemusten perusteella ja niihin sisällytetään työhistoria ja portfolio. Apurahoja myönnetään henkilöille, joiden arvellaan voivan tuoda jotakin uutta ja merkittävää taiteen ja kulttuurin kenttään, jos nämä saavat rauhan taloudellisilta huolilta joksikin aikaa. Apurahat ovat suuruudeltaan n. 1500 € kk ja niiden saajan edellytetään jättävän päivätyönsä apurahakauden ajaksi. Apurahoja myönnetään puolesta vuodesta viiteen vuoteen; viiden vuoden apurahoja myönnetään hyvin harvoin.

Käsityön ja taiteen ero

Usein käsityön ja taiteen ero on veteen piirretty viiva, samoin muotoilun ja taiteen ero. Tällaiset erottelut ovat jossain määrin tekemällä tehtyjä, mutta kuitenkin arkielämässä niitä tarvitaan, jotta voidaan kommunikoida asioista mahdollisimman tarkasti. Erityisesti nämä erot ovat tärkeitä tiedostaa tehtäessä taide- ja kulttuurialoihin liittyviä päätöksiä.

Taideteos on yleensä uniikki, ainutkertainen esine, esinekooste, esitys, tulkinta, sävellyks tai teksti, jonka sisältämät merkitykset tuottavat vastaanottajalle vahvan kokemuksen ns. taide-elämyksen. Taideteos sisältää usein jotakin uutta. Sen tarkoituksena on paitsi miellyttää aisteja, myös saada katsoja näkemään maailma uudella tavalla; herättää ajatuksia ja pohdintaa. Kaikki taideteokset eivät edes pyri miellyttämään, vaan niiden ensisijainen tarkoitus on rikkoa rajoja ja saada vastaanottaja näkemään joku asia toisin. Tämä on kulttuurin ja taiteen keskeinen merkitys yhteiskunnassa. Taiteen avulla voidaan käsitellä asioita, joista muuten olisi vaikea tai mahdoton viestiä. Taiteeseen kuuluu koko inhimillisen toiminnan kirjo ilosta kauhuun, tragediasta farssiin. Taideteoksessa voidaan käsitellä tunteiden ja kokemusten maailmaa myös sanattomasti.

Taideteos voi liikkua intuition, unien ja näkyjen maailmassa, mutta myös filosofian, logiikan ja järjen maailmassa vapaasti. Taideteos on enemmän kuin materiaaliensa summa. Taideteos tapahtuu enemmänkin katsojan päässä kuin siinä esineessä tai asiassa, joka on kulloisenkin taide-elämyksen lähde. Taideteoksessa sisältö on usein muotoa tärkeämpi, mutta muotoa tarvitaan, jotta sisältö välittyisi toivotulla tavalla. Sanomisen tarve, sisällön löytäminen, kyky antaa muoto sisällölle, tässä taiteilijan ammattitaito. Muodon antamisen kykyä ja siihen liittyvää teknistä harjoittelua (esimerkiksi musiikki-instrumentin hallintaa, tanssin tekniikkaa ja kehonhallintaa, materiaalien hallintaa sekä silmän ja käden yhteistyötä kuvataiteissa) opiskellaan usein pitkään.

Muotoilu on käyttöesineiden muodon taidetta. Muotoilija hakee esineelle mahdollisimman kertovaa ja silmää miellyttävää muotoa. Muotoilussa kuitenkin esineen käyttötarkoitus määrittelee viime kädessä muodon antamisen reunaehdot; esineen täytyy ennen kaikkea olla käytännöllinen. Teollisessa muotoilussa tiukat reunaehdot sanelee myös sarjatuotanto; esineen tulee soveltua tehtaassa tai työpajoissa suurina erinä kohtuullisin tuotantokustannuksin valmistettavaksi.

Käsityö on käsin valmistettu esine, yleensä käyttöesine, vaikkakin useat koriste- ja sisustuselementit kuten ryijyt luetaan myös tekstiilitaiteeksi. Käsityö perinteisessä muodossaan on yleensä valmiiden mallien tai perinteisen tyylin tai tavan mukaan valmistettu esine, jossa tärkeää on esineen käytännöllisyys, silmää miellyttävä muoto- ja värimaailma, tekotapa ja erityisesti käden taito. Kun käsityöläinen tai käsityön harrastaja valmistaa työn oman mallin ja suunnittelun pohjalta lähestytään enemmän taideteoksen ideaa. Kun esimerkiksi Venejärveläinen vanhempi rouva ilman mallia, vanhalla käden taidolla kirjailee tyynynpäällisiä, joiden kuvat kertovat hänen unistaan ja pitkän elämän tärkeistä tapahtumista, ollaan jo reilusti taideteoksen puolella. Kun tekstiilitaiteilija suunnittelee ja toteuttaa uutta luovasti uudesta materiaalista (esimerkiksi valokuidusta) julkisen taideteoksen musiikkitalon aulaan, on kysymys taideteoksesta, joka toteutetaan osaksi tekstiilitaiteen keinoin. Taiteen ja käsityön rajankäynnissä ei siis ole kysymys siitä, onko työ virkattu vai maalattu, vaan siitä, miten omaperäinen ja uniikki se sisällöltään on ja miten paljon tekijä on laittanut siihen henkilökohtaista panosta, omaa persoonallista näkemystään elämästä ja maailmasta.

Kulttuurin, taiteen ja käsityön alan toimijat Kolarissa

Seuraavassa keskeisimmät tällä hetkellä Kolarissa toimivat ja vaikuttavat kulttuuritoimijat. Taiteen alan ammattilaisia Kolarissa ei juurikaan ole, hyviä ja taitavia puoliammattilaisia sekä innokkaita harrastajia sitäkin enemmän. On ollut mahdotonta listata kaikkia osaavia käsityöläisiä ja harrastajia, joita löytyy varmasti lähes joka talosta. Listasta saattaa puuttua tärkeitä henkilöitä; toivonkin että se otetaan vain yleismainintoina eri alojen osaajista alueella, ei matrikkelinä. Lista on hyvä olla kuitenkin olemassa, näin ihmisten on

mahdollista halutessaan ottaa yhteyttä toisiinsa kunnan sisällä, sekä Pajalaan Väylän poikki siellä tehdyn selvityksen sisältämän toimijalistan kautta.

Musiikki

Ammattilaiset

Kolarissa ei tällä hetkellä ole pelkästään musiikin esittämisellä, teostokorvauksilla tai säveltämisellä elantonsa hankkivia henkilöitä.

Puoliammattilaiset ja harrastajat

Tapani Haapasaari (kevyen musiikin säveltäjä, haitaristi, haitarin soiton opettaja, kitaristi)

Markku Hietanen (basso, tanssimusiikki)

Pekka Hietaniemi (kitara, Åkåslompolon koulun bändikerhot)

Timo Jaako (klassinen laulu, rock-laulu, kitara)

Pieni Kansani laulu- kuoro (johtaja kanttori Kai-Jussi Jankeri)

Kauno Kaulanen (trubaduuri, säveltäjä, sanoittaja, kitaristi, tanssimuusikko)

Klassisen Kitaran kurssit, bändisoitto (yhteyshenkilö opettaja Tomi Pentinpuro)

Eero Kylmämaa (haitaristi, kyläpelimanni)

Eeva Lantto (viulisti, myös opettaa jonkun verran)

Pappa ja Pojat (suomirokkia, Jukka ja Matti Alatalo)

Tomi Pentinpuro (klassinen kitara, kitaransoiton opettaja, bändisoiton opettaja)

Pekka Piironen (pianisti, pianonsoiton opettaja)

Katri Puranen (pianisti, lauluntekijä, äänitaiteilija, pedagogi)

Kyläpelimanneja/haitaristeja: Tiina Juustovaara, Veijo Seppälä, Matti Nevalainen, Auvo Vaattovaara, Jyrki Vaattovaara, Matti Friman.

Ryhmiä (yhteyshenkilö)

Bändikerhot (yhteyshenkilö opettaja Markku Hietanen)

Aikuisten lauluryhmä (yhteyshenkilö Pentti Harju)

Haitarinsoiton opiskelijat (yhteyshenkilö opettaja Tapani Haapasaari)

Lauluyhtye Hehku (kansanmusiikkia neliäänisesti, Milla Ollikainen)

JJNN-bänd (esittää CCR- yhteen musiikkia, Timo Jaako)

Kirkkokuoro

Pianokurssit (yhteyshenkilö opettaja Pekka Piironen)
Lauluryhmä Sieppijärvi yms. (yhteyshenkilö Reino Vaattovaara)
Meän Tahit (tanssiorkesteri, laulaja Taina Pudas)

Kuvataide

Ammattilaiset

Kolarissa ei ole henkilöitä, jotka eläisivät kokonaan kuvataiteen myynnillä tai kuvataiteen apurahoilla.

Puoliammattilaiset ja harrastajat

Mirjam Gullsten (miniatyyrimaalaukset, maisemat yms.)
Kaarina Joki (maalauksia)
Riikka Jokiaho (öljyvärimaalaukset, installaatiot, performanssit)
Ahti Kaulanen (akvarellimaalaukset)
Elsa-Maria Kaulanen (Kuvituksia, julisteita, piirustuksia)
Liisa Kuru (öljyvärimaalaukset, maisemat yms.)
Anni Kyrö (maalauksia)
Anne Laitinen (veistoksia, maalauksia)
Leena Micklin (maalauksia, opetus: kansalaisopiston taidepiirit)
Maria Siekas (akryylimaalaukset, akvarellit)
Marjut Tiensuu(öljyvärimaalauksia, akvarelleja)

Tällä hetkellä Kolarissa on kaksi ympäri vuoden toimivaa taidepiiriä: Sieppijärven ja Saarenputaan kylissä. Näissä tehdään sekä kuvataidetta ja käsityötä. Osa nuorista piirtää esimerkiksi manga-sarjakuvaa ja tekee kuvia omaksi ilokseen. Muutamat aikuiset maalaavat lähinnä öljyväritöitä ns. pöytälaatikkoon.

Teatteri

Ammattilaiset

Anna-leena Nordberg (teatterityön ohjaaja, Kolarin Nuorisoteatterin ohjaaja, nuorten Outoguru- teatterihankkeen ohjaaja Länsi-Lapissa).

Puoliammatillaiset ja harrastajat

Filttitraasut (yhteyshenkilöt Hilja Liimatainen, Johannes Seppälä)

Kolarin Nuorisoteatteri (yhteyshenkilö Anna- Leena Nordberg)

Kolarin työttömien teatteri (yhteyshenkilö Ahti Hiltunen)

Nukketeatteri Kompiainen (yhteyshenkilö Lea Kaulanen)

Kirjallisuus

Ammattilaiset

Kolarissa ei ole ammattikirjailijoita. Tässä yhteydessä voidaan kuitenkin mainita Oiva Arvola, joka on kotoisin Kolarista ja jonka kirjallinen tuotanto ammentaa Kolarilaisesta perinteestä. Oiva Arvola asuu nykyään Rovaniemellä. Hän on kirjoittanut viisi romaania, useita näytelmiä, kuunnelmia, runoja, käsikirjoituksia, yms.

Puoliammatillaiset ja harrastajat

Maila Alatalo (muisteluksia)

Sylvi Gullstén (runoja)

Riikka Jokiaho

Kauno Kaulanen (laulun tekstejä)

Eeva Kuru (myös lausunta)

Eine Kyrö (muisteluksia)

Anni Kyrö

Maria Liikamaa

Aki Ollikainen (historiikkeja)

Milla Ollikainen (näytelmiä)

Heikki Pudas (historiikkeja)

Katri Puranen

Jukka Rajala

Simo Rundgren (muisteluksia, ajatelmia)

Jyrki Rungren (runokokoelma, omakustanne)

Sulo Saukkoriipi (romaanija)

Keijo Taskinen (luontokirjoja)

Kalle Tenhunen

Kalervo Uuttu (laulun tekstejä, käsikirjoituksia, runoja)
Esteri Vaattovaara (muisteluksia)
Esteri Vaattovaara (muisteluksia)
Jonne Vanha (historiikki)

Tanssi

Kolarissa ei ole ammattilaisia tai puoli ammattilaisia tanssin alalla.

Harrastajat ja ryhmät

Rimppakintut (Kansantanssi, yhteyshenkilö Olof Niemi)
Paritanssin alkeiskurssi (yhteyshenkilö Kyllikki Vaattovaara)
Nainen tanssi ite ! (vapaa tanssin ryhmä, yhteyshenkilö Riikka Jokiaho)
Tanssiliikunta/circuit- jumppa (yhteyshenkilö Tuija Pääkkölä)

Elokuva & media

Ammattilaiset

Kari Pudas (videokuvausta, editointia)
Jyrki Salenius (elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto)

Puoli ammattilaiset/ Harrastajat

Mediatyöpaja (lähinnä lapsille ja nuorille, Maria Siekas)
Animaatiotyöpaja (lähinnä lapsille ja nuorille, Maria Siekas)

Valokuva

Ammattilaiset

Vesa Lojonen (Studio Vesa Lojonen)
Pekka Piironen (valokuvausalan yritys)

Puoli ammattilaiset ja harrastajat

Kai Kivelä
Mikko Jokinen

Anna-Leena Nordberg

Aki Ollikainen

Liisa Virtanen/Liisa Kuru (valokuvat, multimedia)

Käsityöläiset/design

Ammattilaiset

Mirjam Gullstén (Atelje Mirjam Gullstèn, posliinille maalatut maisemat, kissat yms.)

Lea Kaulanen (Samikka-yritys, huovutustöitä, nukketeatterin nukkeja, Navettagalleria kahvila-ravintola käyntikohde, nukkeinstallaatioita)

Liisa Kuru (Toiminimi Artistic-sivellin, käsinmaalatut silkkituotteet).

Mailis Kylmämaa (sisustus ja ompeluliike Entistä Ehompi. Ompelu- ja sisustuspalveluita).

Maarit Nikumaa (toiminimi Kastehelmi, ompelu- ja verhoilupalvelua).

Tarja Kortesalmi (kansalaisopiston käsityönopettaja)

Anne Laitinen (Liekki-yritys, kankaiden painokuviointia ja värjäystä. Vaatteita ja kodintekstiilejä omista kankaista, yritys myös käyntikohde/kotikahvila).

Virpi Majuri (yritys PUU/MUU, koriste-esineet puusta, luusta jne.)

Kauko Raatinieniemi (Pääasiassa Kauko Raatinimen suunnittelemlia koruja ja käyttöesineitä. Wood Jewel design -yritys, käsityötuotteita puusta myös suurina sarjoina. Pienimuotoista massatuotantoa, vientiä.)

Pirkko Pudas (Neulepaja Pirkko Pudas)

Maaret Rantapelkonen (Lapin Kievari keramiikkamyymälä ja kahvila. Itseoppinut keramiikkataiteilija, käyttö- ja koriste-esineitä).

Tuula Ruokojärvi (Ylläksen Viini ja Willa- yritys, neulottuja ja kudottuja käsitöitä lampaanvillasta)

Asko Vaattovaara (Yritys Asva-puutuote, liikelahjoja, käyttöesineitä, puutyötä tilauksesta).

Puoliammattilaiset ja harrastajat

Pirkko Friman (nypläys, opetus)

Kauko Havela (puutyöt, opetus)

Aarne Heikka (pahkatyöt)

Tuija Huttunen (posliinimaalaus, käsityöt, opetus)

Anneli Ritatörmä

Aarne Simu (korukivityöt)

Taru Vaarala (pajutyöt, huovutus, lapinrummut, opetus)

Tapahtumajärjestäjät

Ylläs Soikoon, tanssimusiikin festivaali (yhteyshenkilö Markku Hietanen)

Ylläs Jazz-blues (Yhteyshenkilö Pirkko Hietaniemi)

Kurtakon Kulttuuriviikko (Yhteyshenkilö Jukka Kauppinen)

Kino Ylläs (yhteyshenkilö Pirkko Hietaniemi)

Kolarin kunnan kulttuuri- ja taidehankkeet

Pieni Kansani Laulu- laulunäytelmä (yhteyshenkilö Riikka Jokiaho).

Viisauden vimma- taidelautta rajalla (Katri Puranen, Katariina Angeria, Taina Mannila).

Kolarin kunnan museotoimi

Kulttuuritoimi /Hilkka Oksala.

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

OSUUSKUNTA LAPIN
AARNIVALKEA